

X?X?b?e verdiyimiz kimi, yanvar?n 6-da Az?rbaycan Respublikas?n?n Prezidenti İlham?liyevin s?drliyi ilə 2020-ci ilin yekunlarına h?s r olunmuş videoforata m?avir? keçirilib.

Dövl?timizin ba?ç?s? mü?avir?ni giri? nitqi ilə a?d?.

Prezident İlham İliyevin giri? nitqi

-Bu gün biz keç?n ilin yekunlarına müzakir?ed?c?yik, 2021-ci ild?görülc?k i?i?r haqq?nda dan??aca??q. Keç?n ilin v?n?nki keç?n ilin, son 30 ilin ?sas yekunu torpaqlar?m?z?n i??aldan azad olunmas?d?r. Az?rbaycan 44 gün ?rzind?tarixi Q?l?b? qazanaraq öz torpaqlar?n? azad etdi, dü?m?n? sars?d?c? z?rb?l?r endirdi. Erm?nistana m??lub etdi. Bu m??lubiy?t n?tic?sind? Erm?nistana m?cbur olub kapitulyasiya akt?na imza at?b, t?slim olub v? biz 3 rayonumuzu bir güll? atmadan, bir ??hid verm?d?n siyasi yollarla geri qaytar?d?q. Bel?likl?, Erm?nistana 30 il davam ed?n i??alç?l?q siyas?tini son qoyuldu. Biz bunu h?rbi yollarla h?ll etdik. Baxmayaraq, uzun ill?r ?rzind? beyn?lxalq vasit?çil?r, dem?k olar, bütün apar?c? beyn?lxalq t??kilatlar biz? deyirdil?r ki, münaqi??nin h?rbi h?lli yoxdur. Biz d? deyirdik ki, ?g?r bel?dirs? onda münaqi??-sülh yolu ilə h?ll olunsun, biz d? bunun t?r?fdar?y?q. M?harib? dövründ? m?m?n?d?f?l?r? Az?rbaycan xalq?na müraci?t ed?r?k v? xarici kütl?vi informasiya vasit?l?rin? müsahib?l?r ver?r?k deyirdim ki, Erm?nistana t?r?fi biz? tarix versin, onlar n? vaxt bizim torpaqlar?m?zdan öz silah? qüvv?l?rini geri ç?kirl?r v? biz dayan?r?q. ?ks-t?qdird?, ax?ra q?d?r ged?c?yik v? bunu etdik. Bel?likl?, ?anl? Q?l?b?miz bizim güclü irad?mizi, xalq?m?z?n güclü ?zmini bütün dünyaya nümayi? etdirdi, Az?rbaycan dövl?tinin gücünü nümayi? etdirdi, göst?rdi ki, s?zümüzl? ?m?limiz aras?nda heç bir f?r? yoxdur. M?n d?f?l?r? demi?dim ki, ?g?r bu m?s?l? sülh yolu ilə öz h?llini tapmasa, biz bu m?s?l?ni h?rbi yolla h?ll ed?c?yik v? bel? d? oldu - h?rbi yolla. Ondan sonra m?s?l? siyasi yolla h?ll olundu v? tarixi ?dal?t b?rpa edildi.

M?n son ill?r ?rzind? ölk?mizin h?rt?r?fli inki?af?n? dil? g?tir?r?k deyirdim ki, bu gün müst?qil Az?rbaycan dövl?ti özünün ?n ?anl? dövrünü ya?ay?r. Ç?nkü Az?rbaycan tarixd? heç vaxt bu q?d?r güclü olmam??d?r. Bu gün bu, h?m siyasi gücdür, iqtisadi gücdür, xalq-iqtidar birliyidir, h?rbi gücdür v? bizim regionda oynad??m?z müsb?t roldur. Biz bu gücd?ni istifad? ed?r?k qar??m?zda duran ?sas v?zif?ni ??r?fl? yerin? yetirdik. Erm?nistana ordusu 44 gün ?rzind? darmada??n edildi, dem?k olar ki, Erm?nistana ordusu yoxdur. M?harib?d?n sonra mü?ahid? olunan m?nz?r? oronu göst?rir ki, bu gün Erm?nistana silah? qüvv?l?ri faktiki olaraq tam da??d?l?b. Erm?nistana m??lub edilib v? biz ist?diyimiz 44 gün ?rzind? nail ola bilmi?ik. C?bray?l, Füzuli, Z?ngilan, Qubad? rayonları n?, keçmi? Hadrut rayonunu, Xocav?nd rayonunun böyük hiss?sini, Suqovu?an q?s?b?sini, Murovda? silsil?sini v? ?u?a ??h?rini h?rbi yollarla azad etdik. Bütövlükd? 300-d?n çox ya?ay?? m?nt?q?sini h?rbi yollarla i??aldan azad edildi. Bunun n?tic?sind? Erm?nistana faktiki olaraq diz çökdü, m?cbur olub noyabr?n 10-da kapitulyasiya akt?na imza atd? Bel?likl?, A?dam, Laç?n v? K?lb?c?r rayonları bir güll? atmadan, bir ??hid verm?d?n geri qaytar?ld?.

Bu Bül Q?l?b? tarixd? ?b?di qalacaq. Bül Q?l?b? bütün dünyaya sübut etdi ki, - bir daha bunu qeyd etm?k ist?yir?m, - bizim s?zümüzl? ?m?limiz aras?nda heç bir f?r? yoxdur. M?n demi?dim ki, tarixi Az?rbaycan torpaqlar?nda heç vaxt ikinci erm?ni dövl?ti yarad?lmayacaq. M?n demi?dim ki, heç vaxt Da?l?q Qaraba?a müst?qillik verilm?y?c?k. M?n demi?dim ki, Az?rbaycan xalq? bu v?ziyy?tl? heç vaxt bar??mayacaq. Demi?dim ki, biz bu m?s?l?ni ist?nil?n yolla h?ll ed?c?yik v? etdik, bütün t?zyiql?r?, t?hdidl?r? baxmayaraq. Baxmayaraq ki, dünyada kifay?t q?d?r güclü erm?ni lobbisi var. Dünyada bir çox apar?c? dövl?tl?r Erm?nistana d?st?kl?yir v? müharib? dövründ? biz bunu a?ç?q-a?kar gördük, b?zi ölk?l?r bunu gizl?d? bilmirdil?r. Bu d?st?k Erm?nistana n? verdi? Heç n? Bizim gücümüz, irad?miz qar??s?nda bu d?st?k s?f?ra b?rab?r oldu. H?r k?s gördü ki, bizi heç kim v? heç n? dayand?ra bilm?z. M?n dey?nd? ki, biz ax?ra q?d?r ged?c?yik, s?züm? ?m?l etdim. O vaxt dayand?q ki, Erm?nistana öz alçald?c? m??lubiy?tini etiraf etdi, diz çökdü, a?bayraq qald?rd?, t?slim oldu. Hesab edir?m ki, bu, Erm?nistana üçün tarixi d?rs oldu. Onlar bir daha Az?rbaycan xalq?n?n böyüklüyünü gördül?r. Baxmayaraq ki, i??al edilmi? bütün torpaqlarda vandalizm aktları tör?tördildi, bizim bütün tarixi abid?l?rimiz, m?scidl?rimiz da??d?ld? v? ya t?hqid edildi, bütün ya?ay?? binalar?m?z da??d?ld?, A?dam, Füzuli ??h?r? yoxdur, k?ndl?r yoxdur, C?bray?l, Qubad?, Z?ngilan ??h?r?rind? t?k-tük bina qal?b qal?b, orada da Erm?nistana h?rbçil?ri yerl??mi? dil?r? K?lb?c?r v? Laç?n rayonları nda daha çox qanunsuz m?skunlaşma apar?lm??d?r. Ancaq Erm?nistana o rayonlardan ç?xmaq üçün vaxt verildiyi müdd?t ?rzind? onlar oran? da da??tm??lar, bütün dünyaya öz v?h?lilikl?rini göst?rmi?l?r. Bütün dünyanın gözü qar??s?nda evl?ri yand?r?b, m?m?l?ri k?sib? q?r?b, yand?r?b, vandalizm aktları tör?tmil?r. Bütün dünya gördü ki, biz kimin? üz-üz? idik. Bu

vəhətiliyin, bu qəddarlı??n bəlik? d? tarixd? analoqu yoxdur. Heç?kinci Dünya müharib?sind? i??alç? qüvv?l?r bu qədr? q?c?ddarlıq tör?tm?mi?l?r. Onlar hesabı edirdil?r ki, biz bu bölg?l?r? qay?tmayaca??q, amma biz qay?tm??q v? qay?d?r?q. Bu gün biz Böyük Qay?d?? haqq?nda dan??aca??q.

Biz tarixi?dal?ti b?rpa etdik. Biz bütün dünyaya gücümüzü göst?rdik. Göst?rdik ki, heç kim bizim iradə?mizin qabqaba??nda dura bilm?z. Eyni zamanda, m?suliyət göst?rdik, ədalət göst?rdik, Erm?nistana?razisin? girm?dik. Baxmayaraq ki, Erm?nistana?razisind?n biz? qar?? nam?rd at??l?r? tör?dil?n h?rbi cinay?tn?tic?sind? onlarla mülki??xss h?lak oldu, ??h?rl?rimiz bombaland?? Biz Erm?nistana?razisin? keçm?dik. Biz beyn?lxalq hüquqa hörm?timizi göst?rdik. Baxmayaraq ki, m?nfurdü?m?n üçün, heç bir m?n?vi ç?rçiv? yoxdur, heç bir m?n?vi d?y?r yoxdur. Amma m?n demi?dim ki, biz özümüzü onlar kimi apara bilm?rik, biz az?rbaycanlıy?q, biz özümüz? hörm?t ed?n xalq?q. Biz döyü? meydan?nda dü?m?ni çökdürdük. Döyü? meydan?nda dü?m?n?el? d?rs verdik ki, onlar bu gün? qədr? bu d?rsd?n özl?rin? g?l? bilmirl?r. Bu gün Erm?nistana?bürümü? böhran onlar?n i??alç?l?q siyas?tinin n?tic?sidir. G?r?k bizim torpaq torpaqlar?m?zdan sülh yolu ilə ç?xard?lar, biz onlara v?ans vermi?dik. G?r?k öz xo?u ilə ç?xard?lar bizim torpaqlar?m?zdan, amma biz bunun tamamil?r?ksini görürdük. Qanunsuz m?skunlaşma, ??h?rl?rimizin adları?n d?yi?dirilməsi, Az?rbaycan?n tarixi, m?d?ni, dini irsinin silinməsi?fsuslar olsun ki, b?zi beyn?lxalq??kilatlar v? ?irk?tl?r onlara bu sahədə yardım etmi?dil?r. Bizim torpaqlar?m?zda qanunsuz biznes f?aliyyət göst?rilmidi. Bu gün bu barədə d? dan??aca??q, artıq müvafiq göst?ri?l?r verildi. O ?irk?tl?r m?suliyət c?lb olunacaq. Onlar bunu bilsinl?r v? gözl?sinl?r bu günü. Oraya müxtəlif ölk?l?rin parlamentl?rinin nümayənd?l?r? gəldil?r, indi görüm necə gedil?r. Fransadan bir heyət getmi?di, parlament üzvl?ri. ?fsuslar olsun ki, sülhm?ramlı? qüvv?l?r onlara bu icazəni vermi?dil?r. Halbuki, biz bu sülhm?ramlı? qüvv?l?r qar??s?nda m?s?l? qoymu?duq ki, bizim icazəmiz olmadan heç bir xarici v?t?nda? Da?l?q Qarabağa ged? bilm?z. N?ticədə? Fransa s?firi bizim Xarici ??l?r Nazirliyində? nota verildi. Bizz s?ssiz qalmayaca??q.

?n?ndi m?n? m?lumat verildi ki, Erm?nistana?xarici i?l?r naziri Xankəndiy? gedib. S?nin orada n? i?in var? Müharib? onlar?n yad?ndan ç?xmas?n. Unutmas?nlar ki, d?mir yumruq yerindədir. Bu s?f?rl?r? son qoyulmalıdır. Biz x?b?rdarlıq edirik, ?g?r bel? t?xribat xarakterli add?mlar atılacaqsa, Erm?nistana daha da pəman olacaq. ?ndi münasib?tl?rin normallaşdırılmas? istiqamətində add?mlar atıl?r. Rusiya öz vasitəçilik imkanları?n t?r?fl?r? t?qdim edib. Bu yaxınlarda Erm?nistana v? Az?rbaycana s?f?r etmi? Rusiya hökumət nümayənd?l?rində?n ibarət heyət ?sasən bu mövzular haqq?nda söhbət?r aparm??d?r.

Yax??, ?g?r münasib?tl?r normallaşacaqsa, o zaman bel? t?xribat xarakterli "s?f?rl?r?" n? ehtiyac var? N?yi göst?rm?k ist?yirl?r? Yen?mi bizi q?c?qlənd?rmaq ist?yirl?r? Unutmas?nlar ki, onlara çox baha bə?ə g?ldi bu tipli add?mlar. Ona görə bütün s?f?rl?r? son qoyulmalıdır. Heç bir xarici v?t?nda? bizim icazəmiz olmadan o ?raziy? ged? bilm?z. Heç bir beyn?lxalq t?kilat, - ancaq Q?rm?z? Xaç istisna olmaqla, - oraya ged? bilm?z. Bu, bizim ?razimizdir. Bütün dünya bu ?razini Az?rbaycana?n ayrılmaz hissəsi kimi tanıy?r. Erm?nistana?n xarici i?l?r naziri, s?n kimsən ki, oraya gedirsən? X?b?rdarlıq edirik. ?g?r buna ox?ar add?m t?krarlansa, bizim cavab?m?z çox s?rt olacaq. El? birinci d?f? biz Xarici ??l?r Nazirliyi vasitəsil? onlara x?b?rdarlıq etdik. Ondan sonra x?b?rdarlıq bə?ə cür verilm?c?k. Onlar?n aya?? oradan k?silmi?lidir. Otursun öz ölk?sində?

Sülhm?ramlı? qüvv?l?r. Onlar?n orada funksiyas? var. Noyabr?n 10-da bu funksiya t?sbit edildi. Baxmayaraq ki, indi onlar orada humanitar i?l?rl? m???uldurlar, halbuki noyabr?n 10-da imzalanm?? B?yanatda bu funksiya t?sbit edilm?yib, biz buna necə deyirl?r? göz yumuruq. N? üçün? Çünki bə?ə dü?ürük ki, orada insanlar ya?ay?r, bə?ə dü?ürük ki, indi q?? g?lib, hava soyuqdur. Orada müyyən i?l?r görülm?lidir ki, bu q?? orada ya?ayan erm?nil?r üçün problem yaratmas?n. Ona görə biz imkan verdik. ?ndi yükl?rin böyük hissəsi oraya Az?rbaycana?razisind?n gedir. Biz imkan verdik. B?rd?y? qədr?d?mir yolu ilə gedir. Ondan sonra mə??nlarla Da?l?q Qarabağa aparıl?r. İb?tt?, biz imkan verm?y? d? bil?rdik.

Erm?nistana 30 il bizim suyumuzu k?sib, 100 min hektar torpa?? susuz qoyub. Baxmayaraq ki, h?m S?rs?ng, h?m d? Suqovü?an su anbarları o vaxt ulu önd?r Heydər ?liyevin t??bbüsü ilə v? onun f?aliyyətin?tic?sind? in?ə edilmidi. Erm?nistana bizim suyumuzu k?smi?di. Amma m?n yen? d? deyir?m, biz heç vaxt onlar?n s?viyyəsin? dü?m?m?liyik. Bu gün Da?l?q Qarabağda ya?ayan insanlar bizim v?t?nda?lar?m?zd?r. M?n demi??m, onlar gör?c?kl?r ki, Az?rbaycana?hb?rliyi altında onlar yax?? ya?ayacaqlar. Ona görə biz bu imkanları verdik. Yoxsa Laçın d?hlizi ilə oraya yük da??maq çox ç?tin m?s?l?dir. Biz dig?r add?mlar atdıq ki, orada humanitar i?l?r getsin. Yen? d? deyir?m, noyabr?n 10-da imzalanm?? s?n?dd? bu, yoxdur. Amma biz yen? d? imkan veririk. Bu, bizim ür?yimizin n? qədr? geni? olmas?n? göst?rir. Hesab edir?m ki, noyabr?n 10-da imzalanm?? B?yanat g?l?c?k f?aliyyət üçün ?sas olmalıdır. Bu B?yanatdan bə?ə, h?r hans? bir dig?r s?n?d imzalanmayıb.

Eyni zamanda, imkan verdik ki, söhbət bizim ?razimizdə?n keç?n yollardan v? azad edilm? torpaqlardan

gedir, - erm?ni v?t?nda?lar Qubadlı rayonundan keç?n yoldan istifadə etsin!r. Bunu g?r?k onlar qiym?tl?ndirsin, yoxsa yo yox. Bu, bizim torpa??m?zd?r. Ba?a dü?ürük ki, yol oradan keçib. Sovet vaxt?nda s?rh?dl?rin o q?d?r d? böyük ?h?miyy?ti yox idi, orada ya?ayan erm?ni ?halisi b?lk? d? bilm?yib ki, bu, Azərbaycan ?razisidir. Ç?nk? kim onlara dey? bil?rdi ki, bu, Azərbaycan ?razisidir. Onlar hesab edibl?r ki, bu, Erm?nistan ?razisidir. ?ndi bil?nd? ki, bu, Azərbaycan ?razisidir v? Azərbaycan s?rh?dçil?ri oraya g?lib yerl??ibl?r, ?lb?tt?, onlar stres keçiribl?r. Amma yen? d?m?n göst?ri? v? verm?dimi ki, bir adam?n burnu qanamamal?d?r. Onlara ba?a sal?n ki, bu, bizim yerimizdir, bizim torpa??m?zd?r, ç?x?b getsin!r. Vaxt verdik onlara. Erm?nistan t?r?fi bizd?n xahi? etmi?di ki, yanvar?n 2-n? q?d?r vaxt verin. Biz d? vaxt verdik. Vaxt verm?y? bil?rdik. M?n oraya bir h?rbi d?st? gönd?r? bil?rdim v? görüm n? gün? dü??rdil?r onlar. Bunu etdikmi? Yox! Amma onlar ed?rdil?r. Onlar K?lb?c?ri i??al ed?nd? biz? vaxt verm?dil?r. Bizim v?t?nda?lar oradan ayaqyal?n Murov a??r?m?ndan, Öm?r a??r?m?ndan keç?r?k ç?xd?lar. Bir çoxlar? da yolda donub, h?lak oldular. Onlar biz? vaxt verdil?r?

Onlar mülki ?haliy? qar?? soyq?r?m? tör?tmi?l?r, Xocalı soyq?r?m?, dig?r h?rbi cinay?tl?r. Biz is? bizim azad edildim? ?razil?rd? diversiya il?m??ul olanlar??sir götürdükl?M?hv. etm?dik. Dedim ki, ?sir götür?nd? daha müharib? bba?a çat?b, daha qan tökm?k laz?m deyil. Bu, yen? d? bizim humanist mahiyy?timizi göst?rir. Bu, bizim ?razimizd? yerl??ib v? oradan ç?xmaq ist?m?y?n bir qüvv?dir v? biz? qar?? t?xribatlar tör?dib, h?rbi t?xribatlar. Bunun n?tic?sind? h?rbçil?rimiz h?lak olub. Biz is? yen? humanistlik göst?rmi?ik. Onlar? ?sir götürmü?ük. Amma onlar h?rbi ?sir say?la bilm?bilm?z, ç?nk? müharib? qurtar?b. Onlar terrorçudur, diversantd?r. Onlar Xocav?nd? rayonuna Erm?nistandan, Erm?nistan?n ? Irak vilay?tind?n noyabr?n 26-dan sonra g?lmi?l?r. Bunu h?r k?s bilsin. N? üçün g?lmi?l?r? Kim onlar gönd?rib? Müharib? ay?n 10-da qurtar?b, B?yanat imzalan?b. Kim gönd?rir onlar? oraya? ?g?r Erm?nistan r?hb?rliyi bu qanunsuz silahl? birl??m?l?r? n?zar?t-ed? bilmirs?, bu, onlar?n problemidir. Ona gör? burada heç kim bizi ittiham ed? bilm?z.

M?M?n bir daha dem?k ist?yir?m ki, biz bir çox hallarda humanistlik göst?rmi?ik v? Erm?nistan t?r?fi bunu qiym?tl?ndirm?lidir. Bunun müqabilind? Erm?nistan xarici i?l?r nazirinin bizim torpa??m?za g?lm?si q?buledilm?zdir. Artıq m?n-demi??m, ümid edir?m ki, onlar düzgün n?tic??ç?xaracaqlar, Ç?xarmasalar, onlar?n böyük problemi?ri olacaq v? yen? d? pe?man olacaqlar.

Bel?likl?, müharib? ba?a çatd?. Biz ist?diyimiz? nail olduq. ?ndi artıq quruculuq dövrü ba?lay?r. Biz bu gün bu b?bar?d? d? dan??aca??q. Amma bundan ?vv?l 2020-ci ild? ba? verm? ba?qa hadis?l?r haqq?nda dem?k ist?rdim. 2020-ci ilin fevral ay?nda ölk?mizd? parlament seçkil?ri keçirilm?dir. Parlament seçkil?ri demokratiya istiqam?tind? at?lm?? növb?ti ciddi add?m idi. Parlamentin r?hb?r orqanlar? yenil?ndi, r?hb?rliy? yeni insanlar g?ldi. ?lk d?f? olaraq parlamentin s?dr müavin? müxalif?t partiyas?n?n nümay?nd?si seçildi. Eyni zamanda, ilk d?f? olaraq parlament komit?l?rinin s?dr v? müavin v?zif?l?rin? müxalif?t nümay?nd?l?ri seçildil?r. Bu, yeni siyasi m?d?niyy?tin t?zahürüdür. Bu, bütün siyasi qüvv?l?r aras?ndak? ?m?kda??a yön?lmi? ciddi bir add?md?r. ?lb?tt?, ki, ölk?mizin demokratik inkişaf? bax?m?ndan bunun çox böyük ?h?miyy?ti var. Parlament çoxpartiyal? parlamentdir v? bu, siyasi sistemimizin gücl?ndirilm?si istiqam?tind? çox ön?mli add?m say?lmal?d?r.

Eyni zamanda, keç?n il partiyalar?n böyük ?ks?riyy?ti bizim t??b b?sbüsümüz? müsb?t cavab ver?r?k siyasi dialoqa qo?uldular. Dey? bil?r?m ki, haz?rda bu dialoqda bütün siyasi qüvv?l?r i?tirak edir. ?t irak etm?y?nl?r? siyasi qüvv? dey? bilm?r?m. Ç?nk? i?tirak etm?y?n d?st? xain, satq?n ünsürl?rd?n ibar?tdir. Siyasi dialoq müharib?d?n ?vv?l ba?lam??d?r v? müharib? dövründ? daha da gücl?nm?dir. Müharib? dövründ? bir antimill? qruplaşma istisna olmaqla, - m?n antimill? uran? n?z?rd? tuturam, - bütün dig?r siyasi partiyalar v? birlikl?r birm?nal? olaraq bizim haqq i?imiz? öz d?st?yini verdi. Antimill? ura is? öz xain, satq?n missiyas?n? müharib? dövründ? d? icra edib, dü?m?nin d?yirman?na s?su töküb, ordumuza qar?? çirkin kampaniya apar?b. Ordumuzu l?k?l?m?k istiqam?tind? növb?ti t?xribat-xarakterli add?mlar at?bd?r.

Onlar onlardan ba?qa n? gözl?m?k olar? Bu antimill? uran?n liderl?ri vaxtil? Pa?inyan? biz?n nümun? kimi göst?rirdil?r, deyirdil?r ki, bax?n, Pa?inyan demokratd?r, Pa?inyan novatordur, Pa?inyan t?miz adamd?r. Bu, onlar?n s?sözl?ridir. ?ndi soru?un erm?ni xalq?ndan, onlar bu novator demokrat haqq?nda n? fikirl??iril?r? Onlar? birl??dir?n, ?lb?tt? ki, h?r iki, nec? dey?rl?r, nümay?nd?nin vaxt?nda torpaqlar?n ?ld?n g?tm?sidir. Azərbaycan Xalq C?bh?si v? bu gün onun antimill? urada c?ml??n qal?qlar? faktiki olaraq Birinci Qaraba? müharib?si dövründ? f?rarilik etmi?l?r. Biz bu tarixi unutmam??q, g?nc?n sil?d? bilm?lidir. Müharib? ged?ged? prezident öz v?zif?sini t?rk edib, gedib da? k?k?ndind? oturub. Müharib? gedir, insanlar ölür, torpaqlar ?ld?n gedir, ölk?nin prezidenti, Ali Ba? Komandan? qaç?r, gecgedir. Naxç?van Muxtar Respublikas?n?n da? k?ndind? oturub. Bu, f?rarilik deyil, n?dir?ndi bu antimill? urada r?r?hb?rlik ed?nl?r, harada idiniz müharib? dövründ? Qaç?b, gizl?nm?dil?r. ?ndi d? qaç?b, gizl?nin, biri Amerikada oturub, oradan mühazir?l? oxuyur v? dü?m?nin d?yirman?na s? tökür. Onu kim maliyy?l??dirir? Kim ona istiqam?t verir? Biz bilirik. Buradak?lara kim istiqam?t verir? H?min qüvv?l?r. Erm?nip?r?st qüvv?l?r, müharib? dövründ? biz? qar?? çirkin ?m?ll?rd? i?tirak ed?nl?r, bizim q?l?b?mizi ?limizd?n almaq ist?y?nl?r, erm?nil?r? d?st?k ver?nl?r antimill?

?uran?n havadarlar?d?r v? onlar f?raridirl?r, satq?nd?rlar, xaindirl?r. Xalq da bunu bilm?lidir v? g?nc n?sil d? bilm?lidir. B?B?zi hallarda g?nc n?sl? bu biab?r? tarix haqq?nda kifay?t q?d?r m?lumat verilmir. Bu orta m?kt?b, ali m?kt?b d?rslik?rin? sal?nmal?d?r. Bu qara s?hif? d?rslik?r? sal?nmal?d?r. G?nc n?sil ?u?an?, Laç?n?, Xocal?n?, K?lb?c?ri satanlar?, f?rarilik ed?nl?ri, torpaqlar?m?z?n itirilm?sini imkan yaradanlar? tan?mal?d?r. Bu gün? q?d?r orada-burada sül?sül?ni? ?u?an? satan satq?n. Onlar b?la g?tirdil?r, faci? g?tirdil?r, günahs?z insanlar?nahlak olmas?na??rait yyaratd?lar, insanlar? müdafi? etm?dil?r. Xalq C?bh?si-Müsavat hakimiyy?ti qaçd? gizl?ndi, t?slim oldu, biab?r oldu. (Ondan sonra otuz il?rzind?el? bil ki, bunlar deyil bu torpaqlar? satanlar. El? bil ki, bunlar deyil döyü? meydan?ndan qaçanlar, bunlar deyil müharib? dövründ? G?nc?ni bombalayanlar, Az?rbaycan ?sg?rini ?sir? götür?nl?r. Bunlard?r. Az?rbaycan xalq? bunu heç vaxt unutmamal?d?r.

Amma t?bii ki, bunlar istisna olmaqla, bu gün ölk?mizd? çox ciddi v? f?al siyasi dialoq gedir. M?n bir m?s?l?ni d? qeyd etm?k ist?rdim. Bir neç? ay bundan ?vv?l m?n? m?lumat verildi ki, b?zi partiyalar qeydiyyatdan keçm?yibl?r. M?nim üçün bu, sözün düzü, yenilik idi. M?n bilmirdim. M?n? heç kim m?lumat verm?mi?di ki, bel? hallar var. Ona gör? m?nd?rhal göst?ri? verdim ki, bu m?s?l? öz h?llini tapmal?d?r. ?ndi siyasi partiyalar?n qeydiyyat m?s?l?si öz h?llini tap?r. H?tta bir daha dem?k ist?yir?m ki, müharib?d?n ?vv?l art?q ölk?mizd? yeni bir siyasi iqlim yaranm?d?r, müsb?t iqlim. Çünki bizim ham?m?z?n, bütün v?t?np?rv?r qüvv?l?rin bir amal? var idi, torpaqlar?m?z?n i?aldan azad edil?dilm?siz Biz, Az?rbaycan iqtidar? buna da nail oldu. Bu gün is? bizim qar??m?zda bu Q?l?b?ni siyasi yollarla möhk?ml?ndirm?k, erm?ni fa?izminin ba? qald?rmas?na yol verm?m?k, beyn?lxalq müst?vid? keçmi? munaqi?? il? v? indiki real?qlarla ba?l?; o cüml?d?n da??d?lm??z? razil?n haqq?nda m?lumat çatd?rmaq v?zif?si durur. Bizim partiyalar?m?z?n b?zil?ri beyn?lxalq partiya qurumlar?na üzvdür?r. Bu m?lumat o qurumlar ç?rçiv?sind? verilm?lidir. Y?Y?ni bu g?l?c?k f?aliyy?t üçün ?sas istiqam?t olmal?d?r. ?lb?tt? ki, ölk? daxilind? demokratik??m? prosesl?rin müsb?t t?sir etm?k, partiyalararas? dialoqu möhk?ml?ndirm?k, çat??mazl?qlar haqq?nda m?s?l? qald?rmaq v? normal, sa?lam r?qab?t aparmaq – biz bunu ist?yirik. Biz öz niyy?timizi ortaya qoymu?uq v? ?adam ki, bütün siyasi qüvv?l?r bu t??bbüs? qo?ulubdur.

Kadr Kadr islahatlar? apar?l?b. Nazirl?n Kabinetind? b?rh?b?rlik? d?yi?dirildi. Prezident Administrasiyas?nda, nazirlik?rd?, yerli icra orqanlar?nda r?hb?rlik d?yi?dirildi. Bu da c?miyy?td? çox müsb?t qar??lanm??d?r. Biz bu kadr d?yi?ikliyin?n müsb?t n?tic?l?rini görürük.

Korrupsiyaya v? rü?v?txorlu?a qar?? mübariz? daha ciddi apar?lma?a ba?lanm??d?r. Hesab edir?m ki, o da s?s?rf. Kadr islahatlar? il? b?l? olan m?s?l?dir. Xo?ag?lm?z hallar bürokratiya t?r?find?n ört-basd?r edilirdi v? b?zi hallarda düzgün m?lumat m?n? çatd?rilm?rd?. Müvafiq qurumlar korrupsiyaya v? rü?v?txorlu?a qar?? kifay?t q?d?r ciddi mübariz? aparm?rd?lar, b?zi hallarda cinay?t?r? göz yumurdular. Bütün bunlar h?qiq?tdir. Kadr islahatlar? art?q buna da son qoyub. Bu gün heç kim, cinay?t tör?tmi? insan v?zif?sind?n as?l? olmayaraq m?suliyy?td?n boyun qaç?ra bilm?z. Heç kim qanundan üstün deyil. Heç kim üçün heç bir xüsusi status, heç bir imtiyaz yoxdur. Bunu h?r k?s bilm?lidir. Hesab edir?m, 2020-ci ilin hadis?l?ri göst?rir ki, h?r k?s bunu art?q bilir.

Koronavirus, ?lb?tt? ki, bütün dünya üçün çox böyük s?naq idi. Hesab edir?m ki, Az?rbaycan bu s?naqdan ??r?l? ç?x?r. V?ziyy?t tam n?zar?td?dir. Operativ t?dbirl?r n?tic?sind? yeni x?st?xanalar tikildi, laboratoriyalar al?nd?. H?kiml?r s?f?rb?r olundu. Koronavirus x?st?l?rin? qulluq ed?n h?kiml?rin maa?lar? art?r?ld?, onlar ?m?khaqlar?n 3-5 m?misli h?cmind? maa? al?rlar. Çox böyük sosial paket t?qdim edildi. Bir neç? milyard manat d?y?rind? sosial paket koronavirusdan ?ziyy?t ç?k?n insanlara, o cüml?d?n qeyri-formal çal??an v? i?siz v?t?nd?lara yard?m kimi göst?rildi. Bu gün biz peyv?ndi gözl?yirik. Ümid edirik ki, peyv?nd bu ay?rzind? Az?rbaycana g?tiril?c?k. H?r halda bütün kontraktlar imzaland?. Peyv?ndin bir q?d?r gec g?tirilm?si bizd?n as?l? deyil. Ondan sonra insanlar kütl?vi qaydada bu peyv?ndd?n istifad? ed?c?k v? can?m?z bu x?st?likd?n qurtaracaq.

Baxmayaraq ki, 2020-ci il bütün ölk?l?n üçün iqtisadi sah?d? a??r il olub, amma Az?rbaycan idig?r ölk?l?r? nisb?t?n bu v?ziyy?td?n daha az itkil?n? ç?x?b. Bizim iqtisadiyyat?m?z t?qrib?n 4 faizd?n bir q?d?r çox azal?b. Hesab edir?m ki, bu, yax?? göst?ricidir. Amma, eyni zamanda, onu da bildirm?liy?m ki, qeyri-neft s?nayemiz 11 faizd?n çox art?b. N?yin hesabna? M?hz? ax?l?ndirm? hesabna. Ona gör? ki, s?nayel??m? siyas?ti düzgün apar?l?b. Neftin ?hasilat? bizd? azal?r. Eyni zamanda, OPEC+ raz?la?mas?na gör? biz özümüz d? azaltm??q. Neftin qiym?ti-a?? dü?üb: ?g?r bu neft amili olmasayd?, bizim iqtisadiyyat?m?z b?lk? d? daha az dü?rdi. Amma qeyri-neft s?nayesinin 11 faizd?n çox artmas? real iqtisadiyyat?n, qeyri-neft iqtisadiyyat?n inki?af? dem?kdir.

K?n K?nd?ts?rrüfat? 2 faiz art?bd?r v? daha da çox artacaq. Çünki m?n göst?ri? vermim?m, azad edilm? torpaqlarda indi pay?zl?q ?kini apar?l?r. Bu bar?d? d? dan??aca??q. Orta ?m?khaqq? v? orta pensiya t?qrib?n 13-14 faiz art?bd?r. Neft Fondunun v?saiti azalmay?b, art?b. Bu, b?lk? d? bir çoxlar? üçün t?ccüblüdür. Çox yox, amma t?qt?qrib?n 0,5 faiz art?b. Dem?li? biz öz yalyuta ehtiyatlar?m?z? qoruya bilmi?ik. Baxmayaraq ki, biz koronavirusla

mübarizəyə milyardlarla manat yönəltməmiş, müharibə aparmıyacaq və digər xərclər olubdur, müavinətlər, sosial paket. Bu yaxınlarda qəbul edilmiş qərarlar siyasətdə hidayətinin müavinəti 300 manatdan 500 manata qaldırılıb. Yeni, bütün bunlar böyük maliyyə yüküdür. Amma dövlətin dayanıqlılığı, ölkəmizin uurlu siyasətini təticəndə biz buna nail ola bilməmişik.

İlin sonunda dekabrın 31-də daha bir addım atıldı, Cənub Qaz Dəhlizi tam istismara verildi. Onun əsas şərtlərindən biri TAP istismara verildi. Azərbaycan qazı tarixdə ilk dəfə olaraq artıq Avropa məkanıdadır. Bu, bizim tarixi nailiyyətimizdir. Çünki Cənub Qaz Dəhlizinin tətbiqinə bəşkar və dəqiq maliyyə yükünü də biz özümüzə götürmüşük. Bir çox ölkələri birləşdirən bu layihə gələcəkdə ölkələrin vətəndaşları Avrasiya ölkələri arasında yeni mərkəzə çevriləcək formatın təməlini qoyur. Bu mərkəzə çevriləcək format bu gün artıq özünü nəqliyyat sektorunda, ticarət sektorunda göstərir, ondan sonra digər sektorlarda göstərəcəkdir. Biz Avrasiyanın enerji xəritəsini yenidən tərtib etdik. Biz bir-birinə bəli olan 3500 kilometr uzunluğunda 3 qaz kəmərlərini inşa etdik. “Ahd-niz-2” layihəsini istismara verdik və artıq Avropa istehlakçılarını Azərbaycan qazına alırlar. Bu, həm onlar, həm də bizim üçün faydalıdır. Eyni zamanda, digər layihələrin üzrə də uurlu işlər aparılır. Əminəm ki, bu layihələrin işlənməsi bizə əlavə dividendlər gətirəcəkdir - həm iqtisadi, həm siyasi.

Vaxtdan vaxta işləməyə demək istəmirəm. Amma, eyni zamanda, biz yaxın günlərdə enerji sahəsində yeni gələcək hadisələrin həyati olacağını Vaxt gələndə bu barədə də məlumat verəcəkdir. Yeni layihə, bizim potensialımızda böyük dəyərdə gücləndirəcəkdir.

Giriş sözlüyünün sonunda beynəlxalq qurumların Azərbaycanı gələcək işlərə verdikləri qiymətdə toxunmaq istərdim. Dünya Bankının “Doing Business” hesabatında, - yəqin vətəndaşlar xatırlayınlar, - bir neçə ölkə haqqında məlumatlar qeyri-dəqiq idi. Dünya Bankı bir neçə ay bundan vaxt əvvəl bildirmidi ki, bu ölkələrin reytinglərinə yenidən baxılacaq, o cümlədən Azərbaycan da bu siyahıda idi. Beləliklə, yenidən baxıldı və bizim reytingimiz artmışdır. Çünki ondan vaxt əvvəl düzgün hesablanmamışdır. Bilirsiniz hansı səbəblərdir? Gözə, o bəzə məsələdir. Amma yeni reytingə görə, Dünya Bankının “Doing Business” proqramında 190 ölkə arasında Azərbaycan 28-ci yerdədir. Bizimimizə ağılların bütünü, iqtisadiyyatdan bəzə çəxməyən tiplər üçün, ünsürlər üçün, bax, budur siyasət. Dünya Bankı bunu deyir deyir. Biznes iqlimi, investisiya iqlimi, aparılan islahatları Dünya Bankı tərəfindən qeyd edilirdi. Bundan əlavə, Azərbaycan 10-cu islahatçı ölkə sırasına daxil edilmişdir. Ona görə deyirəm, dərnaqarası, qondarma iqtisadçılar, xaricdə və burada banlayan dərnaqarası iqtisadçılar, açın gözünüzü baxın və dilinizi qoyun qarnınza. Yoxsa, yeni yerində duran bizdə dərs deyəcəkdir. İqtisadiyyat düzgün aparılmırsa, belədir, belədir. Gedin, oxuyun, gəlin, oxuya bilərsiniz.

Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun hesabatının bəzi parametrlərini qeyd etməyə istərdim. Həlinin elektrik təchizatı səviyyəsi dünyə miqyasında Azərbaycan ikinci yerdədir. İkinci yerdədir dünya miqyasında. Hökumətin dəyəri, cavabdehliyi, yəni ki islahatçı obrazı məsələnə görə. Azərbaycan dünya miqyasında beşinci yerdədir. Hökumətin uzunmüddətli strategiyası. Azərbaycan 10-cu yerdədir. Hökumətin siyasi sabitliyi təmin etməsi - Azərbaycan 11-ci yerdədir. İnfrastruktur layihələrinin bəli - dəmir yolu xidmətlərinin səmərəliliyi 11-ci yerdədir. Hava yolları xidmətlərinin səmərəliliyi - 12-ci yer. Avtomobil yollarının keyfiyyəti - 24-27-ci yerlərdədir. Bu hesablama inkişaf etməkdə olan 74 ölkə arasında aparılmıyadı. İnküvator inkişaf indeksi üzrə Azərbaycan üçüncü yerdədir. Bax, bu, dünyanın aparıcı vətəndaşları, ən nüfuzlu beynəlxalq qurumu olan Dünya Bankının vətəndaşların bir nömrəli forumu olan Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun hesabatları nəticəlidir.

Ona görə bir daha demək istəyirəm ki, biz düzgün yoldaydıq. Bütün çətinliklərin baxmayaraq, əlaqə baxmayaraq, 1 milyon qaçqınların olmasına baxmayaraq, biz bu nailiyyətləri əldə etmişik. İndi torpaqlar azad edilib, indi böyük qaydada bəlanməldir, böyük inkişaf prosesləri bəlanməldir. Ona görə, bəli, biz bütün bu işləri daha da fəal, daha da məqsədyönlü şəkildə aparmalıyıq ki, Azərbaycanın imkanlarını genişləndirək və ölkəmizin inkişaf dinamikasını artırmaq.

İndi isə keçək bu il görüləcək işlərin müzakirəsinə. İlk növbədə, istərdim ki, Operativ Qərargahın məlumatlarını diqqətlə oxuyun. Operativ Qərargahın mənim göstərişimlə yaradılıb və artıq fəal işləyir. Bir çox tapşırıqlar verilib. Operativ Qərargahın rəhbəri bəzi məlumatlar versin. Biz daim təmasdayıq, amma istərdim ki, vətəndaşlar da bunu eşitsinlər.

X X X

Operativ Q?rargah?n r?hb?ri, Ba? nazir ?li ?s?dov ç?x?? ed?r?k dedi:

- Söz verdiyiniz? gör?, çox sa? olun, möht?r?m c?nab Prezident.

C?nab Prezident, icaz? verin, v?v?lc? Sizi hökum?tin bu geni? mü?avir?d? i?tirak ed?n v? etm?y?n bütün üzvl?ri ad?ndan böyük Q?l?b?miz münasib?til? t?brik ed?k. Bütün dünya?n gözü 44 gün ?rzind? Az?rbaycanda idi. Alii B. Ba? Komandanı olaraq Siz, h?m?c?bh?d? Silahlı Qüvv?l?rimiz? r?hb?rlik edir, h?m?d? diplomatiya v? informasiya m?kan?nda u?urla mübariz? apar?rd?n?z. Bütün dünya göürdü ki, Q?l?b?nin bir ünvan? var - q?hr?man Az?rbaycan ?sg?ri, zabiti v? onun s?rk?rd?si, Ali Ba? Komandan? Siz!

Onu da dem?k ist?yir?m, bu Q?l?b? bir saat?n, bir günün, bir ilin q?l?b?si deyil. ?lk günd?n Sizin yan?n?zda köm?kçi kimi i?li?y?r?k m?n bunu dig?r h?mkarlar?mla b?rab?r görmü??m, bu Q?l?b? bu ill?r ?rzind? h?r gün, h?r saat Sizin f?aliyy?tinizin ?n ?sas prioriteti idi. Siz çox q?l?b?l?r qazanm?s?n?z. Az?rbaycan xalq? v? dünya bunu bilir. Bu, diplomatik q?l?b?l?r olub, bu, humanitar sah?d? q?l?b?l?r olub. Bizim idman sah?sind? v? dig?r sah?l?rd? d? kifay?t q?d?r çox q?l?b?l?rimiz var. Ancaq Sizin r?hb?rliyinizl? 44 günd? v?t?n torpaqlar?n?n i??aldan azad edilm?si bütün Az?rbaycan xalq?n?n bütün dünya az?rbaycanlılar?n?n ?n müq?dd?s arzusunun çin olmas? tarix? böyük h?rfl?rl? yaz yaz?lan Q?L?B?D?R! C?nab Prezident, bu, ham?n?n fikridir. Bunu bütün xalq?m?z bilir v? bütün xalq?m?z bu Q?l?b?nin sevinc hissi il? ya?ay?r.

Pandemiyaya qar?? görülm?n i?li?r? g?linc?, dem?liy?m ki, bütün dünya? bürüy?n COVID x?st?liyi il? ?laq?dar Sizin S?r?ncam?n?zla fevral?n 27-d? Operativ Q?rargah yarad?lm??d?r. H?min tarixd?n ba?layaraq bu x?st?likl? mübariz? bir neç? m?rh?l? keçmi?dir. Sizin v? çox hörm?tli Birinci vitse-prezident Mehriban xan?m?n birba?a tap??r??? v? tv?s tövsiy?l?ribil? biz d? öz i?f?aliyy?timizi Ümumdünya S?hiyy? t??kilat?n?n, h?kiml?rimizin v? qon?u ölk?l?rin t?ct?crüb?sini? apar?lan protokollara uy?un olaraq qurmu?uq. Bütün potensial imkanlar?ns insan resurslar?, maliyy? resurslar? v? inzibati resurslar?s f?rb?r olunmu?dur. ?l?rzind? bu istiqam?td? Sizin r?hb?rliyinizl? bir neç? d?f? mü?avir? keçirilm? v? bu mü?avir?l?rd? görülmü? i?li?r bar?d? m?lumatlar verilm?dir.

C?nab Prezident, t?bii olaraq bütün dünya?n bu pandemiyaya haz?rl??? a?a?? s?viyy?d? oldu?u kimi, biz d? bu x?st?liy? laz?mi d?r?c?d? haz?r deyildik. Ancaq Sizin r?hb?rliyinizl? q?sa müdd?t?rzind? görülmü? çox operativ t?d?dbirl?r n?tic?sind? laboratoriyalar?n say? art?r?lm??, maska v? d?rman q?tl??? aradan qald?r?lm?? yeni süni t?n?ffüs aparatları?n (ECMO) alınmas? t?min edilmi?dir. Xüsusi olaraq bu x?st?likl? mübariz? üçün q?sa müdd?t ?rz?rzind? modul tipli x?st?xanalar yarad?lm??, mövcud x?st?xanalar?n format? v? reanimasiya öb?l?rinin ??raiti d?yi?diril?r?k koronavirusla mübariz?y? c?lb edilmi?dir.

Möht?r?m c?nab Prezident, il?rzind? karantin ??rtl?ri bir neç? d?f? d?yi?dirilm?dir. Biz ümumi karantin rejimind?n s?rtl??dirilm? karantin rejimin? keçmi?ik. T?bii ki, bu hallar h?m iqtisadiyyatda, h?m sosial sferada, h?m d? insanlar?n davran??larında m?hdudiy?tl?r? s?b?b olmu?dur. Ancaq ham? bildirdi, insanlar?n reaksiyas?ndan da b?lli olurdu ki, Az?rbaycanda Sizin r?hb?rliyinizl? Operativ Q?rargah t?r?find?n görülm?n i?li?r u?urludur. Bunu r?q?ml?rd?n d?d? görm?k olar. C?nab Prezident, Siz ç?x??n?zda COVID-19-la ?laq?dar büdc?mizd?n ayr?lan v?sait v? maliyy? imkanlar?m?z bar?d?ndan ?d?n?z. COVID-19 mübariz?y? birba?a olaraq 644 milyon manata q?d?v?sait s?rf olunmolumu?dur. Bu il üçün is? büdc?d?k h?l?lik birba?a 261 milyon manat n?z?rd? tutulub. Laz?m olsa, ?lav? ehtiyatlar?m?z var. N?z?r?z, əlsaq ki, biz çox i?li?ri 2020-ci ild? icra etmi?ik, ?lav? x?st?xanalar, modul tipli x?st?xanalar v? sair? ehtiyac yoxdur.

C?nab Prezident, Siz dediniz, bütün m?nb?l?r v? maliyy? imkanlar? n?z?r? al?naraq iqtisadiyyata ümumilikd? t?qrib?n 2,5 milyard manatlıqdan art?q d?st?k göst?rilmi?dir. Xüsusil? i?siz v? i? yerini müv?qq?ti itirmi? ??xsl?r? biz dörd d?f? 190 manat bird?f?lik öd?m? vermi?ik. Bu da toplam olaraq 450 milyon manat v?sait dem?kdir.

K?Koronavirus infeksiyas?na qar?? mübariz?nin gücl?ndirilm?si m?qs?dil? Sizin F?rman?n?zla xüsusi fond yarad?lm??d?r v? bu fonda 114 milyon manatdan art?q v?sait y??lm??d?r. Bununla b?rab?r, x?st?likl? mübariz? üçün xarici ölk?l?rd?n h?kiml?r c?lb edilmi?dir.

Möht?r?m c?nab Prezident, t?bii olaraq, dünya bu x?st?likl? mübariz? apar?r. Biz haz?rda yanvar?n 18-d?k

s?rtl's?rtl??dirilmi? karantin rejimində yik. Ümumi karantin rejiminin müddəti yanvar ayının 31-dək artırılsın? bu istiqamətdə ciddi nəzarət var. Hesab edirik ki, Siz dediyiniz kimi, peyvənd Azərbaycan gətirilsəndən sonra bu xəstəlik mübarizədə, onun qarşısını almaşanda xeyli irəliləyiş olacaqdır.

Bununla bərabər, Siz müharibə ilə əlaqədar digər tapşırıqları da vermişiniz? Cəzənizi, mən bu barədə də açıqlama verərdim. Sentyabrın 27-dən başlayaraq müharibənin Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin qarşısında təbii gətirib çıxardığı Ermənistan silahlı qüvvələrinin hərbicəsinə qarşı bizim mülki əhalinin, rayon və kəndlərimizi əhatə edən tutaraq öz xislətini göstərdi. Bu təcavüzün təsiri bizim mülki əhalinin dövlət əmlakına, infrastrukturumuzla, sahibkarların və çox ciddi zərər vurulmuşdur. Bu zərərin qiymətini ndirilməsi və gələcəkdə kompensasiya edilməsi istiqamətində Sizin 6 noyabr tarixli Sərəncamınız olmuşdur. Sərəncamınızla Siz Dövlət Komissiyası yaratmışınız və onun müvafiq konkret tapşırıqları vermişiniz. Sərəncamınızın icrasını il əlaqədar Dövlət Komissiyasının gördüyü işləri barədə qərarlaşdırmaq istərdim. Sərəncamla verilən tapşırıqların icrasını il əlaqədar Dövlət Komissiyası, Maliyyə, Fövqəladə Hallar, Kənd Təsərrüfatı Nazirliklərinin, həmçinin Arxitektura Komitəsinin, Respublika Prokurorluğu, "ASAN xidmət" və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının nümayəndələrindən ibarət 11 işçi qrupu yaradılmışdır. İşçi qrupları mərkəzi icra orqanlarının və komitələrinin müavini və səviyyəsinə uyğun tərkiblə təşkil edilir. Ümumiyyətlə, qiymətini ndirmə ilə əlaqədar 200-dən çox məsul şəxslərlə görüşlər keçirilmişdir. Ümumiyyətlə, zərər çəkmiş və təndələri özlərinin itirə biləcəkləri 103 mindən çox obyekt baxaraq keçirilmişdir. Ümumiyyətlə, qiymətini ndirmə aparılmışdır. Qiymətini ndirmədən sonra müvafiq aktlar tərtib edilmişdir. Ümumiyyətlə, çox zərər çəkmiş Tərtər rayonunda dəymiş ziyanın ilkin proqnozdan dəfələrlə çox olduğu aşkar edilmişdir. Ümumiyyətlə, davam etdirilir. Yaxın günlərdə bu işləri başa çatdıracağıq.

Cənab Prezident, toplanmış materiallara əsasən, dəyərlər və qəzalar vəziyyəti dəyərləndirmək, o cümlədən ziyan dəyəri əmlakın bəzəndə, nəqliyyat vasitələrinə, kənd təsərrüfatı texnikasına və digər dəyərlərə əmlak isə orta bazar qiyməti prinsipinə uyğun olaraq qiymətini ndirilmişdir. Bu gündə hesablanmış dəymiş ziyan 63,6 milyon manat həcmində qiymətini ndirilir.

Cənab Prezident, və təndələri əmlakı ilə bərabər, dövlət əmlakına da ciddi ziyan dəymişdir. Belə ki, dövlət əmlakına əsasən yol infrastrukturuna, elektrik, qaz, su xətlərinə və digər infrastruktur obyektlərinə dəymiş ziyanı toplanmış olaraq təqribən 27,4 milyon manat dəyərləndirilmişdir. Ümumiyyətlə, bu gündə aparılmış qiymətini ndirmə 91 milyon manat təşkil edir. Bir neçə rəqəmi diqqətə çatdırmaq istəyirəm. Dəyərlər və qəzalar evlərin sayı 264 idi. Bu, tam dəyərlər, o cümlədən 10 çoxmənzilli bina qəzaya uğurmuşdur. Ümumi fərdi yaşayış evlərinin sayı 9294-dür. 44440 sahibkarlıq obyektinə, 227 nəqliyyat vasitəsinə, digər 18 obyektə, məktəblərə və sosial obyektlərə, 1518 kənd təsərrüfatı obyektinə ziyan dəymişdir.

Möhtərm cənab Prezident, Siz bu proses üçün komissiyaya 2 ay vaxt vermişiniz. Tamamilə dəyərlər, zərər çəkmiş binalarda yaşayış əhalinin xəsarətləri nə qədər dəyərləndirilməsi ilə əlaqədar dekabrın 14-də Sizin Sərəncamınız olmuşdur. Sərəncamınıza əsasən Siz 9 milyon 100 min manat vəsait ayırmışınız. O vəsaitdə nə qəzalar vəziyyəti dəyərləndirməyə ayırdığınız evlərin dəyəri ziyanla əlaqədar hər ailəyə 6 min, hər ailə üzvünə 1500 manat vəziyyəti dəyərləndirməyə ayırdığınız 1000 manat ayrılmasa tapşırıqları verilməmişdir. Bu tapşırıqla əlaqədar hər min kontingent siyahıya alınmış və bu da 6143 ailədir. Bu proses bank vasitəsilə konkret ailə üzvlərinə plastik kartlar açılaraq yerli icra hakimiyyəti və maliyyə strukturlarının nəzarəti altında icra olunur. Dünən də 25 faiz icra olunub. Söz verilir ki, qəza müddəti - bir həftə ərzində bu proses başa çatdırılacaq.

Cənab Prezident, Sərəncamda digər tapşırıqları da verilib. Siz də qəzaların nədəndə dediyiniz kimi, dəymiş ziyanı qiymətini ndirilir və Xarici İşlər Nazirliyi vasitəsilə beynəlxalq təşkilatlara və xarici nümayəndələrə çatdırılıb. Bu məsələlərin və aparılan bu qiymətini ndirilmələrin şəffaf olması üçün "ASAN xidmət" vasitəsilə vahid elektron baza da yaradılıb. Cənab Prezident, işləri davam edir və bu barədə ictimaiyyətə məlumat vasitəsilə daim məlumatlar verilir.

X X X

Prezident İlhamiyyə: Bu 9 gündən çox evlərinə ziyan dəyib, ləzizlik, bu evlərin bəzəndə bizim əsas və zərərli olmağında bir olmağında vəndi işləri başlanıb. Vəndi siz də qeyd etdiniz, itirilmiş əmlakın bəzəndə və təndələri vəsaiti verilməsi bütün bunları həll etməyə imkan verəcək ki, evlərin tikintisində və bəzəndə biz fəaliyyətə başlayırıq. Çalınmış mal və qəza müddətlərində öz həllini tapsın. Eyni zamanda, çoxmənzilli evlərin yenidən

tikilməsi üçün veb-saytlarımdır. Hesablayın, əgər əlavə veb-saytlarımız olacaqsa, nə qədər lazımdırsa, biz o qədər də veb-saytlarımla əlaqəliyərik.

Gənc hökumət rəhbərləri ya da bəzi binaların Ermənistan tərfindən ballistik raketlərlə daşındırılması və bunun nəticəsində bir çox insanın həlak olması faktı erməni vətənliliyini bir daha bütün dünyaya göstərib. Bu evləri yenidən tikilməlidir. Amma hesab edirəm ki, həmin yerlərdə yox, həmin yerlərə xatirə kompleksləri qoyulmalıdır. Hesab edirəm ki, biz artıq orada təmizləmə işlərini də start verməliyik. Çünki bir müddət o yerlər daşındırıldı və ziyanlı qalmadı ki, xarici jurnalistlərə eyni zamanda, diplomatik missiyaların nümayəndələri gəlib orada erməni vətənliliyini öz gözliyi ilə görsünlər. Deməklər ki, dünyanın bütün aparıcı kütləvi informasiya vasitələri bu dəhşətli görüntüləri öz videoreportajlarında əks etdirməlidirlər. İndi isə Gənc hökumət çoxmənzilli evlərin Braziliyada tikilməsinə start verilməlidir. Yerli icra orqanları nə kömək göstərin və layihələr hazırlayın. O xatirə kompleksini həmin yerlərdə olmalıdır ki, heç kim bizim hökumətimizi unutmasın və biz onları nəzərdə tutduğumuz kimi quraraq tikdirəlik.

Azad edilmiş torpaqlarda artıq işlər başlandıdır. O mənada ki, müvafiq göstərişlər verilməlidir. İlk növbədə, minalardan təmizlənmə işləri gedir. Hökumətə əsaslı olaraq artıq ilkin təməllər yaradılıb.

Minalardan təmizlənmə işləri əlaqədar, hesab edirəm ki, biz bu sahəni böyük dərəcədə gücləndirməliyik. Çünki mənə verilən məlumatlara görə, bu gün qədər bu məsələ ilə məşğul olan qurumun heç hansı bir dövlət statusu da yoxdur. ANAMA qurumunun dövlət statusu yoxdur, bu, adi agentlikdir. O, faktiki olaraq dövlət idarəetmə strukturunda agentliyə xas olan səlahiyyətlərə malik deyil. Bu, vaxtilə yaradılmış komissiyaların zəmində olan bir qurumdur. Ona görə mən artıq göstəriş verməmişəm ki, bu qurum yaxın günlərdə yenidən təşkil edilsin. Braziliyada Bərpas Agentliyi ilə birlikdə dirilməsinə də baxmaq olar. Çünki bu qurumun dəfə faktiki olaraq agentlik statusu yoxdur. Sayt rəhbəri baxmalıdır. Mənə verilən məlumatlara görə, orada təqribən 500 adam çalışır. Nə qədərdir?

Baş nazir Əli Əsədov: 560 nəfər.

Prezident Əhəməd Əliyev: Bəli, bu tərkibli biz istədiyimizə nail ola bilmərik. Yeni yaradılacaq bu qurumun müasir texnika ilə təchiz edilməlidir. Dövlət investisiya Proqramında bunu mütləq nəzərə almalıyıq ki, biz bu məsələyə çox vaxt itirməyək. İndi bəzi rəhbərlər səslənir, bəzi bəyanatlar verilir. Hesab edirəm ki, bu bəyanatlar yersizdir. İndi oturub bunu hesablamaq ki, biz bu torpaqlar neçə ilə minalardan azad edəcəyik, sadəcə olaraq məsuliyyətsizlikdir. Heç kim deyə bilməz. Burada hansı bir meyar, yaxud da ki, əsas ola bilməz. Çünki mənfur düşmənlər tərtibatçı minalayb və xəritələri də bizə verməyib. Biz nə qədər tələb etmədik, o minaların xəritəsi olmalıdır və onlar bizə verilmir. Ona görə indi biz gərək öz işimizi prioritetləşəsək və quraqsak. Eyni zamanda, mən göstəriş verməmişəm ki, Müdafiə Nazirliyində nə az ilkin mərhələdə iki istehkamçı tabor yaradılacaq. Dünyanın müdafiə naziri mənə məlumat vermişdir ki, bu sahədə işlər gedir. Eyni zamanda, Türkiyədən bildiyiniz kimi, 130 nəfər də ibarət böyük heyət gəlmişdir. Onlar həmişə təminatçı kimi bizim istehkamçılar üçün təlim keçirirlər, eyni zamanda, özləri də təmizləmə işləri ilə məşğuldurlar. Əgər gün bundan əvvəl Rusiyadan bir qrup istehkamçı gəlirsə, artıq onlar da bu fəaliyyətə bəlləyiblər. Biz bütün xarici tələblərə dərin təşəkkürümüzü bildiririk. Çünki bu Braziliyada bərpas üçün başlıca vəzifə minalardan təmizləmədir. Bütün Braziliya vətənliləri bərpas işləri əlaqədar vahid konsepsiya olmalıdır. Hər şeyə üzrə vahid konsepsiya olmalıdır. Mən bu barədə indi Samir Nuriyev söz verəcəyəm. İlk təməllər artıq qurulubdur, məlumat verəcəyəm. Eyni zamanda, kəndlərin bərpası ilə əlaqədar vahid yanaşma olmalıdır. Çünki işə əldən verməyə bəzi kəndlərdə ya ya ayan insanlar nə sayı çox az idi, təqribən 20 nəfər, 30 nəfər, 50 nəfər. Bəli, ilk növbədə, biz böyük ya ayan məntəqələrinin bərpası ilə məşğul olmalıyıq. Hesab edirəm ki, əldiyi qurumların hökumətə Prezident Administrasiyası kəndlərin optimal say tərkibini müəyyənləndirəcəkdir. Yəni, bizim üçün bir oriyentir olmalıdır. Bəli, ki, bu tarixi ya ayan məntəqələrinin mövcudluğu, torpaq sahələri nəzərə alınmalıdır ki, orada məskunlaşacaq insanlar öz əil-büdcələrini orada işləyərək təmin etsinlər. Yəni, onlar daha dövlət dəstəyinə möhtac qalmasınlar. Onlar üçün elə torpaq sahələri ayrılmamalıdır ki, orada rahat kəndçilik bilsinlər və yaxud da gəlir götürsünlər. Nəzərə alsaq ki, bu torpaqlarda torpaq islahatı aparılmayıb, bu islahatı aparmaq üçün biz bəli, yeni meyarları işləməliyik. Çünki 1990-cı illərdə torpaq islahatı bəzi hallarda natamam aparılmışdır və ondan sonra bəzi problemlər üzə çıxmışdır. Torpaq sahələri düzgün qeydiyyat alınmamışdır. Ona görə biz indi belə bir vəziyyətlə üzləndik. Peykdən də edilən məlumat yerlərdə olan məlumatla uzlaşdırıldı. Ona görə indi Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi bu problemin həlli ilə məşğuldur. Amma azad edilmiş torpaqlarda bu səhvlər bəli, yol verilməlidir. Ona görə dəqiq bilməliyik ki, hansı torpaqlar dövlət torpaq fonduna verilməlidir, hansı torpaqlar məntəqə fonduna verilməlidir. Onu da bildirməliyəm ki, bizim məntəqəmizin böyük hissi qədrliyi. Məndə məlumat var. Mən o məlumatı səsləndirəcəyəm. Ümumiyyətlə, azad edilmiş torpaqlarda

?sas f?aliyy?t sah?l?ri k?nd t?s?rrufat?, k?nd t?s?rrufat? emal? v? turizm sah?l?ri olmal?d?r ki, biz bu b?lg?nin t?biliyini qoruya bil?k. Erm?nil?r n? q?d?r? çal??salar da, orada m?skunla?ma apara bilm?mi?l?r. Ç?nki onlar?n canl? resurslar? yoxdur. Bir d? azad edilmi? torpaqlarda ki, erm?nil?r ya?ay?b, m?n orada olmu?am. Onlar el? günd? ya?ay?blar ki, adam baxanda vallah d?h??t? g?lir. M??hur ?urnux k?ndi var ki, erm?nil?r bizim torpaqlar m?zda ya?ay?blar, indi onlar oradan ç?xar?l?bd?r. Dün?n S?rh?d Xidm?tinin r?isi m?n? m?lumat verib, d?h??tli bir m?nz?r?dir. El? bil it dam?d?r. Deyir m?ki, ç?kin bunu. ?ndi jurnalistl?r gönd?rilib. Ç?kin göst?rin, qoy görsünl?r bunlar n? günd? ya?ay?blar. Ç?nki resurs olmay?b, ist?k olmay?b, canl? resurs olmay?b. Bir d? ki, onlar heç vaxt bu torpaqlar? öz torpaqlar? kimi q?bul etm?yibl?r. ?ks-t?qdird?, - onlar?n ?n çox ya?ad?qlar? ?u?a ??h?ri olubdur, - ?u?a ??h?ri bel? ac?nacaql? v?ziyy?t d? olmazd??g?r onlar tarixi saxtala?d?raraq ?u?a ??h?ri büt?n dünyaya erm?ni ??h?ri kimi t?qdim etm?y? çal??blarsa, heç olmasa, oraya ?l?g?zdir?rdil?r. O separa?ç? qurumun r?hb?rl?ri özl?ri üçün imar?tl?r tikibl?r. Erm?ni oliqarxlar imar imar?tl?r tikibl?r. Amma onlardan ba?qa bir d?n?nd? müasir tikinti yoxdur. Bizim tarixi-memarl?q abid?l?rimizi da??d?blar. Ona gör? bu m?s?l? il? ba?l? v? dig?r m?s?l?l?rl? ba?l? qaydalar, o cüml?d?n ??h?rsalma qaydalar? el? apar?lmal?d?r ki, b?rpa olunacaq ??h?rl?rin d?qiq say t?rkibi mü?yy?n edilsin. Biz özümüz h?d?f qoymal?y?q, hans? ??h?ri hans? formada görm?k ist?yirik. ?lb?tt? ki, i?l?r ?sasl? getm?lidir. Minalardan t?mizl?m?, ??h?rsalma qaydalar?, infrastruktur layih?l?ri v? tikinti i?l?ri ?n müasir standartlara cavab verm?lidir. Ona gör? Samir Nuriyev görülmü? v? bundan sonra n?z?rd? tutulan i?l?r haqq?nda m?lumat versin.

XXX

Prezident Administrasiyas?n r?hb?ri Samir Nuriyev ç?x?? ed?r?k dedi:

-T??kkür edir?m, möht?r m?c?nab Prezident. Sizin 2020-ci il 24 noyabr tarixli S?r?ncam?n?zla Azərbaycan Respublikas?n?n i??aldan azad edilmi? ?razil?rind? m?s?l?l?rin m?rk?zl??dirilmi? qaydada h?lli il? ba?l? ?laql?l?ndirm?? (Q?rargah? yarad?lm??d?r. ?laql?l?ndirm? Q?rargah? d?rhal i??ba?lam??d?r. Günd?lik m?s?l?l?rin h?ll edilmi?si il? yana??, ortamüdd?tli planla?d?rma i?l?rin? d?ba?lan?lm??d?r. ?lk növb?d?, q?rargah?n üzvl?ri topla?araq aidyy?ti üzr? büt?n m?s?l?l?rin m?rk?zl??dirilm?si m?qs?dil? müzakir?l?r aparm??lar. Eyni zamanda, i?in t?kilini t?min etm?k m?qs?dil? ?laql?l?ndirm? Q?rargah? n?zdind? idar?l?r aras? m?rk?z yarad?lm??d?r. H?mçinin bu m?rk?zin n?zdind? i?çi i?çi qruplar? yarad?lm??d?r. Möht?r m?c?nab Prezident, qeyd etdiyiniz büt?n istiqam?tl?r üzr? 16 i?çi qrupu yarad?lm??d?r. ?lk növb?d?, ?lb?tt? ki, minalardan v? partlamam?? sursatlardan t?mizl?m? m?s?l?l?ri il?ba?l? çox ciddi müzakir?l?r apar?lm?? v? art?q mü?yy?n planlar t?rtib olunmu?dur. H?mçinin sosial, iqtisadi, humanitar, hüquqi v? dig?r m?s?l?l?r üzr? i?çi qruplar? yarad?lm??d?r. ?n ?sasda ??h?rsalma planla?d?r?lmas?, bu ç?rçiv?d? tarixi abid?l?rin qorunmas? v? b?rpa m?s?l?l?rin? d? ciddi yana?malar t?klif olunur. Eyni zamanda, infrastruktur m?s?l?l?ri v? enerji t?minat? üzr? i?l?r apar?l?r. Qeyd etm?k ist?yir m?ki, bu gün q?rargah?n n?zdind? f?aliyy?t göst?r?n i?çi qruplar?nda 55 dövl?t qurumunun 160 nümay?nd?si i?tirak edir. Son bir ay ?rzind? günd?lik m?s?l?l?rl? v? q?bul ol. olunmu? q?rarlarla yana??, Strateji F?aliyy?t Plan?n?n haz?rlanmas? istiqam?tind? i?l?r apar?lm??d?r. Art?q bu f?aliyy?t plan? haz?rd?r. H?min plan?n ?sas?nda t?dbirl?r plan? da haz?rlanm??d?r v? büt?n aidyy?ti qurumlarla raz?razla?d?r?lm??d?r. ?lb?tt? ki, büt?n i?çi qruplar?n?n aras?nda birm?nal? olaraq ?laql?l?r qurulmu?dur. Büt?n istiqam?tl?r üzr? daimi olaraq günd?lik ?sasda fikir mübadil?si apar?l?r, büt?n i?l?r planl? v? kompleks yana?ma ?sas?nda h?yata keçirilir. ??h?rsalma planla?d?rmas? il? ba?l? ilk növb?d?, i??aldan azad olunmu? büt?n ?razil?r üzr? ümumi plan?n haz?rlanmas? istiqam?tind? i?l?r? ba?lan?lm??d?r. Eyni zamanda, art?q i??aldan azad olunmu? ?razil?r? yerind? bax??lar keçirilir. Bir s?ra ??h?rl?rin yerl??dirilm?si v? onlar?n planla?d?r?lmas? il?ba?l? i?l?r? ba?laba?lan?lm??d?r. Bununla yana??, bir s?ra beyn?lxalq v? xarici ?irk?tl?rl? ?laql?l?r qurulmu?dan ??qlara ba?laba?lan?lm??d?r. Yerli müt?x?ssisl?rin c?lb olunmas? t?min edilmi?dir. C?nab Prezident, Sizin ?u?a ??h?rin? gönd?rdiyiniz böyük qrup ç?rçiv?sind? ??h?rsalma üzr? müt?x?ssisl?r d? olmu?dur v? ?u?a ??h?rinin? ba? plan?n?n haz?rlanmas? üzrind? i?l?r? ba?lan?lm??d?r. ?lk növb?d?, ?u?a ??h?rinin ortofoto ?kli ç?kilm? v? topoqrafiya i?l?ri davam etdirilm?dir. Eyni zamanda, ?razil?r? bax?? keçiril?rk?n orada d?ymi? ziyan?n qiym?tl?ndirilm?si m?s?l?sin? d? diqq?t yetirilir. Mövcud v?ziyy?t d?y?rl?ndirilir v? s?n?dl??dirilir.

Möht?r m?c?nab Prezident, h?yata keçiril?n i?l?rin davam etdirilm?si üçün art?q büt?n planlar haz?rd?r v? yax?n günl?rd? Siz? t?qdim olunacaq. Diqq?tiniz? gör? t??kkür edir?m.

Prezident İlhami Əliyev Bərpası üçün qərar digər vacib bir məsələ də öz həllini tapmalıdır. Bu dəymiş ziyana nə hesablanmalıdır. Artıq müvafiq göstəriş verilib və iqtisadiyyat Nazirliyi bu məsələ ilə bağlı beynəlxalq tərtibatlarla da təmaslar qurub. İlbəttə ki, bütün ilkin işləri biz özümüz görməliyik. Bütün həyətlərin, bütün kəndlərin video və foto çəkilişləri aparılmalıdır, təsdiq edilmişdir, protokollaşdırılmalıdır.

Bununla paralel olaraq, daşınmaz əmlak azad edilməli bütün torpaqların peyk vasitəsilə çəkilişi aparılmalıdır. Dronlardan da istifadə etməklə hər bir həyətin, hər bir kəndin səndələnədirilməsi, gələcək demək mümkündürsə, pasportlaşdırılmalıdır. Bunu biz özümüz aparmalıyıq. Xarici mütəxəssislər, beynəlxalq şirkətlərlə artıq bu materialları tətqim ediləcəklərini, bəttə ki, onlar özləri də sərbəst kildə bütün tədqiqatları aparmalıdır. Burada, ilk növbədə, tarixi abidələrin mühəddilməsi, daşınmaz əmlakını tapmalıdır. İctimai binaların, dövlət binalarının, müəssisələrin, - o vaxt bütün müəssisələrdə dövlət mülkiyyəti idi, - fərdi evlərin və çoxmənzilli binaların daşınmaz əmlakı. Bütün səndələnən işləri aparıldıqdan sonra bu əmlakların o vaxt qiyəti rubl ekvivalentində xarəşməli və bunun indiki qiyəti təndirilməsi aparılmalıdır. Yəni, bu işləri biz özümüz görməliyik və bu, xaricdən gələn şirkətlərin işini də bir qədər yüngülləndirəcəklər. Onlar bunun əsasnda müstəqil kildə öz hesabatlarını həzərləyəcəklər. Bu, bizə mütləq lazımdır. Çünki təzminat davasının başlanması üçün bizdə mütləq tanınmış beynəlxalq şirkətlərin rəyi olmalıdır.

Dəymiş ziyana gəliddə eyni zamanda, biz itirilmiş gəlirini də hesablamalıyıq. Çünki bu 30 il ərzində biz bu müəssisələrdə hansı gəlir götürüb bildirik. Orada bir çox müəssisələr və bu müəssisələrin böyük potensialı var idi. Onlar daşınmaz əmlakı biz götürüb bildiyimiz o gəliri götürməmişik. O da hesablanmalıdır. Həmişə ekologiyamıza vurulmuş ziyana hesablanmalıdır. Mənbələri qəmlənmiş sənədlər cəyən. Qəzənlənən meşələr. Bu meşələrlə belə qəzəlməyib. Bu meşələr qəzəli və satılıb. Qəzəlməyən o meşələrin, ağacların bazar qiyməti hesablanmalıdır. Çünki bunlar satılıb və qanunsuz gəlir mənbəyi olubdur. Bununla paralel olaraq, bizim torpaqlarımız qanunsuz yollarla istismar edilənərdi Ermənistan mətbuatında gedən məlumatlara görə, o torpaqların böyük hissəsini kriminal rejimin başçılar zəbt etmişdir. Orada Ermənistanın keçmiş prezidentləri Koçaryan və Sarkisyanın böyük torpaq sahələri var idi. Eyni zamanda, qanunsuz rejim rəhbərlik edənlərin böyük torpaq sahələri var idi. Onlar hər il böyük gəlir ədirdilər. Çünki o torpaqlar çox münbitdir və çox məhsuldardır. Eyni zamanda, özü-sahələri, otlaq sahələri. Bütün bunların qanunsuz istismar gəliri qiyəti təndirilsin və biz onu pul ekvivalentinə çevirməliyik.

İlbəttə, oradakı təbii sərvətlərin qanunsuz istismarını artıq danılmaz faktdır. Bizdə şirkətlərin adları var. Bildirməliyəm ki, qəzəli bizim qəzəli və digər yataqlarımız qanunsuz istismar edən bu şirkətlərin təzminat ödəməsi, bu məsələ məhkəməyə gedəcəklər. Qəzəli təzminat ödəməsi, bütün işləri gedəcəklər beynəlxalq məhkəmələri və onlar orada biabır olacaqlar. Bundan sonra onların biznes fəaliyyəti demək olar ki, dayandırlacaq. Çünki başqa ölkədə təbii sərvətləri qanunsuz istismar edib, ondan gəlir qazanıb varlanan şirkətlər, insanlara müasir dünyada yer yoxdur. Ona görə onları nə qəzəli məsələ qoyulub, onları qanunsuz istismar etdikləri qəzəli və digər təbii sərvətlərimizin dəyəri hesablanmalıdır, dəymiş ziyana hesablanmalıdır, əldə edilmiş gəlir hesablanmalıdır və bizə qaytarılmalıdır. O təqdirdə biz beynəlxalq məhkəmələri müraciət etməyib bildirik.

Söz düməyə, azad edilməli torpaqlarda iqtisadi sahələrin biri də daşınmaz əmlak sahəsi olacaqdır. Bizim artıq bu sahədə təcrübəmiz var və biz bu işləri də məhsul olacaqdır.

Ona görə söz verilir iqtisadiyyat nazirinin. Bu məsələ ilə və digər məsələləri bağlı məlumat verin.

-Təkkür edirəm, möhtərəm cənab Prezident.

??aldan azad edilmə? torpaqların bərpası və inkişaf? konsepsiyası. Sizin tapşırığına uyğun olaraq hazırlanmış. Onun hazırlanması və müzakirəsi prosesində iqtisadi ?urada bütün rəyləri nəzərə alınacaq və aidiyyəti üzrə təqdim edilib. ??aldan azad olunmuş razilərin bərpası və inkişaf? istiqamətində dövlət tərəfindən hətə keçiriləcək tədbirlərdən biri rəhbərlik rayonlarında iqtisadi potensialı ölkəyə, xüsusilə də qeyri-neft sektoruna yeni yerləşdirilən xarici investisiyaların cəlb olunmasına zərmin yaradacaq.

??aldan azad olunmuş razilərin bərpası və inkişaf? il? bəli? kompleks yanaşmanın təmin etmə? üçün dörd mərhələdə aidiyyəti hətə keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. İlk mərhələdə idarəetmə və təhlükəsizlik, infrastruktur məsələlərinin həllini, növbəti mərhələlərdə isə sosial xidmətlərin fəaliyyətini, iqtisadiyyatın yenidən qurulması və inkişaf? məsələlərini özündə ehtiva edir.

Tapşırığına uyğun olaraq, hər bir bölgəmizin təbii ehtiyatları, ?nənəvi iqtisadiyyat sahələrini, nəqliyyat qovşaqları, ümumiyyətlə, yeni nəpərlənən qəlyat idarələrini, Sizin göstərişinizlə artıq tikintisi nəpərlənən avtomobil və dəniz yollarına yaxınlaşdırılacaq. nənəvi iqtisadi rayonun profili, ixtisaslaşması nəzərdə tutulub. Həmçinin bu iqtisadi bölgələrin görülməsi zamanı dövlət vəsaitlərinə qənaətləndirilməsi və investisiyaların səmərəliliyinin artırılması məqsədilə yol-nəqliyyat, kommunal infrastruktur, ?nənəvi və alternativ enerji istehsalı, irriqasiya və meliorasiya sistemlərinin qəyilməsi və sair sahələrdə üzrə investisiya layihələrinin hətə keçirilməsində dövlət-özəl sektor tərəfdarlığından geniş istifadə edilmiş, iqtisadi aktivliyin təvii olunması məqsədilə ??aldan azad olunmuş razilə xüsusi güzətli iqtisadi rejimin təbii qəyilməsi üçün.

Möhtərəm cənab Prezident, onu da qeyd etməliyim ki, 2021-ci il üçün makroiqtisadi göstəricilərimiz planlaşdırılarkən məhz ??aldan azad olunmuş razilərdə geniş bərpə-quruculuq iqtisadi qeyri-neft sektorumuzda və ümumiyyətlə, iqtisadiyyatımızda fəaliyyətə drayverlərinin bir rolunu oynayır. O, məhz bununla izah olunur ki, Beynəlxalq Valyuta Fondunun, Dünya Bankının Azərbaycan iqtisadiyyatının 2021-ci il üçün proqnozlarına nisbətən (bu, oktyabr ayında olub) bizim proqnozlarımız daha nikbindir. Demək olar ki, biz artım tempini iki dəfə daha yüksək proqnozlaşdırırıq. ?gər onlar artım tempini 1,7-2 faiz arası arasında proqnozlaşdırırlarsa, qəbul olunmuş parametrlərsən biz iqtisadi artım tempini 3,4 faiz planlaşdırırıq.

Prezident İlham Əliyev: Bax, birinci dəymiş ziyanın hesablanması. Bu sahədə dediyim kimi, biz özümüzü indiki hansı iqtisadi hətə keçiririk və xarici tərəfdarlarla bu məqədələ q nə vaxtdan artıq konkret proqrama çevriləcək?

Mikayıl Cabbarov: Möhtərəm cənab Prezident, Sizin göstərişinizə uyğun olaraq, bu iqtisadi planlaşdırılmasında metodoloji inqteyi-nəzərdən vahid sənəktəkiləndirilib. Məhz gələcəkdə məhkəmə təminatları, həm məhkəmə proseslərinin aparılması nəzərdə alaraq, biz bu iqtisadi bölgədə vahid metodoloji sənədə quruculuq Paralel olaraq həm yerli qiymətəndirici ?irkətlərin, dövlət təsislərinin, burada, ilk növbədə, ?mlakətlərin Xidmətinin korqpetensiyalar? qəyilməsində, özəl sektorun cəlb edilməsi və digər aidiyyəti dövlət orqanları ilə birlikdə hər bir istiqamət üzrə bu fəaliyyətin hətə keçirilməsi nəpərlənəcək. Bu prosesin ilkin mərhələsində indiyə qədər keçirilməyi ayr-ayr? qiymətəndirmələrin və tədqiqatların ümumiyyətdirilməsi, təhlili və paralel olaraq razilə təhlükəsiz qəyilməsi təmin edilməsi ilə birlikdə artıq hətmin qiymətəndirilmələrin yerində aparılmasında hətə keçirilir.

Burada xüsusilə Siz qeyd etdiyiniz kimi, bizim də mədəni yataqların istismarında, daha doğrusu, dəyər nəzərdə qiyimətəndirilməsində xeyli irəliləmişik. Bu fəaliyyəti artıq bir neçə ildir ki, Sizin göstərişinizə uyğun olaraq hətə keçiririk və hazırda sadəcə, dəqiqləşmə iqtisadi aparılacaq. Çünki bizim hətmin yataqlara artıq fiziki qəyilmə zədə var. Analoji olaraq da qəyilmə mülkiyyət, torpaq istismar, istərsə dövlət mülkiyyəti, istərsə özəl mülkiyyət üzrə təbii sənətlərdə dəymiş zərər kimi istiqamətlərdə fəaliyyət hətə keçirilir.

Son olaraq onu da məruzə etməkdə istərdim ki, qeyd etdiyiniz hətmin vahid metodolojiyanın təbii qəyilməsi bizdə sənətkar və xarici məsləhətçilərin yanvar ayında sənətin nəzərdə tutulub. Mütəmadi olaraq diqqətinizi müvafiq məruzələrdə qəyilmə.

-T??kkür edir?m, c?nab Prezident.

Möhtərəm cənab Prezident, su ehtiyatlarından sənə istifadənin təmin edilməsi su təsərrüfatının idarə olunması üçün təkmilləşdirilməsi və bəhsahədə fəaliyyətini qıllaqlandırılməsi məqsədlə müvafiq Sənəncəmənə zla kkomissiya yaradılmad?r. Komissiya ölkə rəzsisində su anbarlarında yaranm? v?ziyyeti, suvarma mövsümünün başlanmasınənzər? alaraq operativ tədbirlərin görülməsi məqsədlə fəaliyyəti intensiv formada təkil etmi? v? bütün aidiyyəti qurumların koordinasiya təmin olunmuşdur.

Məmlum olduqu kimi, səs su anbarlarında su ehtiyatlarının h?cmi ilbəil azalm? v? komissiya fəaliyyəti bəlad?? rəf?d? suyun h?cmi hətta 2019-cu ildə nədə a?? olmuşdur. Belə ki, 2020-ci il aprelin 30-da ölkənin səs su anbarlarında suyun h?cmi 2019-cu ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1,4 milyard kubmetr, sadəcə, Mingçevir su anbarında 1 milyard kubmetr az olmuşdur. ? rəzind?d? ümumilikdə su anbarları, o cümlədən Mingçevir su anbarına daxil olan suyun h?cmi nədə a?? olmasınə baxmayaraq, su ehtiyatlarının planlı v? optimal istifadəsi istiqamətində görülən tədbirlər sayında ilin sonuna səs su anbarlarında suyun h?cmi 2019-cu ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 3,320 milyon kubmetr, o cümlədən Mingçevirdə 240 milyon kubmetr çoxalmışdır. Suya qənaət imkan verən səs amillərindən biri sudan energetika məqsədləri üçün istifadənin suvarma və kommunal məqsədləri üçün istifadəyə uyğunlaşdırılmasıdır. Xüsusi qənaətçi miyyəti malik Mingçevir və Ceyranbatan su anbarları üzrə suvarma, içməli su təchizatı v? energetika məqsədləri üçün sudan istifadə rejimi təsdiq olunmuş, hətta Mingçevir su anbarından sudan istifadə üzrə hər 10 gündə bir yenilənən i? rejimi tətbiq edilmişdir. Belə ki, su ehtiyatlarının azlığı sərbəndən Mingçevir su anbarı, sadəcə, çoxillik nizamlaşma qabiliyyəti deyil, hətta hazırda illik tənzimlənmə qabiliyyəti itirmişdir.

Hazırda ölkənin su ehtiyatları sahəsində gərigin vəziyyəti təssüf ki, davam edir. Səs su anbarlarında 20,5 milyard kubmetr tutuma qarşı kəskin a?? s?viyyə d? cəmi 10,5 milyard kubmetr su mövcuddur, onun da 8,6 milyard kubmetri ölü h?cmdir. Bu baxımdan, aq?samüddətli h?d? səs su anbarlarında suyun h?cmi v?v?ki üç illə müqayisədə daha yüksək s?viyyəyə çatdırmaq, bəliklə, növbəti suvarma mövsümünə nisbətən daha yaxşı vəziyyətdə daxil olmaq, sonra isə suyun h?cmi minimum 2016-cı ilin s?viyyəsinə uyğunlaşdırmaqdır.

Möhtərəm Prezident, Nazirlər Kabinetinin Sənəncəm? il s? ehtiyatlarının formalaşması və istifadəsi üzrə ümumi dəyərləndirmələrin aparılmasına imkan verən su təsərrüfatı balans təarixdə ilk dəfə təsdiq edilmiş və yeni yaradılan elektron su təsərrüfatı informasiya sisteminə inteqrasiya olunmuşdur.

Cənab Ali Bə? Komandan, Sizin rəhbərliyinizlə ölkəmizin razi bütövlüyünün təmin edilməsi bizə imkan verir ki, növbəti ilin su təsərrüfatı balans tə hazırlanarkən əldən əzad olunmuş razi rərimiz üzrə d? su ehtiyatlarının qiymətindəndir. Siz artıq qeyd etdiyiniz kimi, ölkəmiz razi bütövlüyünü bərpə edəndən sonra xalqımız hətər?li dividendlər əldə edəcək və bu baxımdan su resurslarının artırılması da bəhsahədə biridir.

Qarabağ bölgəsi su ehtiyatları ilə zəngindir. Nəhayət uzun fasilədən sonra Qarabağın su ehtiyatlarının v? bundan istifadə məsələlərinin yenidən qiymətləndirilməsi diqqət mərkəzində olacaq. Artıq qeyd etdiyiniz kimi, bir s?ra çaylarımız, 12 səs çayımız var. Bir neçəsini məqəyd etməklə istəyirəm. Tərtəçay, onun illik su axınının h?cmi 577 milyon kubmetrdir. Həkəri çay - 341 milyon kubmetr, Qarqarçay - 54 milyon kubmetr, Quruçay - 54 milyon kubmetr, Xaçnçay - 40 milyon kubmetr, Köndələnçay - 22 milyon kubmetr və digər daha kiçik çaylar.

Eyni zamanda, çaylarımızın qarışmaları ilə qidalanır. Qeyd etməliyə ki, Araz çayının ölkəmizin rəzsisində keçən hissəsinə d? Azərbaycanın tam nəzarəti təmin edilmişdir və bu da bizə ləv? dividendlər gətirəcək. Bu rəzilərdə müxtəlif dövrlərdə su anbarları tikilmişdir. Bir s?ra anbarların adlarını da çəkə istərdim. Xudafərin su anbarı 1,6 milyard kubmetr su h?cmindədir. Qəz qalası su anbarı tikilmişdir 62 milyon kubmetr. Sərsəng su anbarı 565 milyon kubmetr h?cmindədir. Suqovu an su anbarı - 6 milyon kubmetr, Xaçnçay su anbarı - 23 milyon kubmetr, Köndələnçay kiçik su anbarları - 14,8 milyon kubmetrdir. Təqribi hesablamalara görə, Azərbaycan 2 milyard kubmetrdən artıq su ehtiyatından daha sənə istifadə etməklə imkan əldə etmişdir. Eyni zamanda, su tələbatının daldaha etibarlı imkanları, yeni imkanları yaranır və bu da su təhlükəsizliyimizin təmin olunması baxımından çox qənaətçidir.

Su ehtiyatlarından istifadə d? sənə rəliliyin artırılması, artan tələbatı uyğunlaşdırmaq su təchizatının təmin edilməsi, su təsərrüfatının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi məqsədinə nail olunması üçün milli strategiya və onun h?yata keçirilməsi üzrə fəaliyyət planının layihələrinə artıq hazırlanmışdır. Məhdud su ehtiyatlarının tələti, optimal və proporsional bölgüsü prinsipi səsəndə 600 minə yaxın yazlıq və payızlıq kəhsahəsi üzrə bütün maraqlı tərəflərin imzalandığı suvarma qrafikləri tərtib olunmuşdur. Ötən ilin kəskin su çatışmazlığı rəitində 1,4 milyon hektar sahədə

kənd təsərrüfat bitkiləri orta hesabla 3,2 dəfə suvarma suyu ilə təmin edilmişdir. Nəticədə pambıq, çuğundur, qarğıdalı, tütün, kartof, tərəvəz, üzüm və sair bitkilərin istehsalı əvvəlki ilə nisbətən müəyyən qədər artmışdır. Bununla belə, son illər davam edən quraqlıqlar və su anbarlarında kifayət qədər toplanmaması öz mənfəətini göstərmiş, suya tələbatın tam və ya vaxtında ödənilməsinə, xüsusilə suya tələbkar bitkilərin üzrə kənd təsərrüfatının azalmasına səbəb olmuşdur. Suvarma sahəsində bitkilərin azaldılması məqsədlə prioritet hesab edilən suvarma kanallarının yenidən qurulması üçün texniki-iqtisadi əsaslandırılmış və layihə sənədlərinin hazırlanması istiqamətində illər davam etdirilir. İlk növbədə Qızılqaya, Xanarx və Tərtərçay-Sol Sahil qeyd etdiyiniz Suqovudan su anbarından qidə qidalanır. Bu kanalların və Qusarda yerləşən Yuxarı Zeyxur kanalının yenidən qurulmasının texniki-iqtisadi əsaslandırılmış və layihə sənədlərinin hazırlanması məqsədlə tenderlərə artıq bəzi tələblər qoyulmuşdur. Möhtərəm Prezident, bu il artıq bu kanalların yenidən qurulmasına bələdçilik təşkilatı yaranır.

Su ehtiyatlarının artırılması və bu istiqamətdə də çayların sularının yığılması üzrə relyef uyğun su anbarlarının yaradılması çərçivəsində texniki-iqtisadi əsaslandırılmış və layihə sənədləri hazırlanan Yengicə su anbarı üzrə ekspert qiymətləndirməsinin təmin edilməsi məqsədlə müvafiq tədbirlər görülür. Eyni zamanda, İliçay su anbarı üzrə texniki-iqtisadi əsaslandırılmış və layihə sənədlərinin hazırlanması işlərinin cari ilin ikinci yarısında yekunlaşdırılması, bələdçilik, su anbarının tikintisi məsələsinə baxılmasına nəzərdə tutulub. Cənab Prezident, bələdçilik, iki anbar üzrə bu ilin ikinci yarısında müvafiq əsaslandırılmış təqdim olunandan sonra bu il ərzində tikinti məsələlərinə baxılmasına artıq reallaşır.

Ölkə üzrə su anbarlarının lillənməsi və viyyəsiz arada qaldırılma qədər və Pirsaatçay su anbarı nümunəsində anbarların lillənmə təminatı imkanları nəzərdə tutulmuşdur. Ölkədə üç lillənmə su anbarı var: Pirsaatçay, Bolqarçay və Çiçəkli rayonu ərazisindəki su anbarları. Bunlar arada qalma üçün lazımi qüvvələrin cəlb edilməsi və onların yenidən istifadə imkanları peşkar və viyyədə arada qaldırılaraq təqdim olunacaqdır.

Neftçala ərazisinin içməli su təchizatı ilə bəzi ərazilərdə qədər uzunluğu 40 kilometr olan magistral su kəmərinin tikintisi bələdçilik təşkilatı tərəfindən 2020-ci ilin noyabr ayından içməli suyun verilməsi təmin edilmişdir. İkinci Bakı su kəmərinin və Ouz-Qubalı-Bakı su kəmərinin məhsuldarlığını artırılması ilə bəzi texniki-iqtisadi əsaslandırılmış layihələrin tərtibatı üçün müəyyən qədər vəsait ayrılmalıdır. Layihə sənədləri hazırlanaraq aidyyəti üzrə təqdim olunmuşdur. Ötən ilin avqust ayında keçirilən monitorinq zamanı regionlarda qura qaldırılma qədər 460 modul tipli su təminatı qurğularından 66 qurğunun suyunun lillənməsi, mənbədən suyun olmaması, dəniz suyunun Kürçayna qar qarışması və ya aydın məntəqələrinə suya tələbatın mərkəzləndirilməsi və bəzi qədər ödənilməsi kimi səbəblərdən fəaliyyətinin dayanması aqkar edilmişdir. Əhalinin içməli su ilə təminatı olunması məqsədlə modul tipli su təminatı qurğularının fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması üçün tədbirlər planı hazırlanmışdır. Ölkənin əsas hidroqovşaqlarının texniki təhlükəsizliyinin qiymətləndirilməsi məqsədlə Nazirlik Kabinetinin sərəncamı ilə komissiyanın təşkilatı Fövqəladə Hallar Nazirliyinin rəhbərliyi ilə işçi qrupu yaradılmışdır və qaldırılan məsələləri işçi qrupu çərçivəsində baxılmasına nəzərdə tutulub.

Mir Mingçevir su anbarında Yuxarı Qarabağ kanalının bələdçilik qurğusunun yenidən qurulması məqsədlə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə Fövqəladə Hallar Nazirliyində müvafiq vəsait ayrılmalıdır. Bələdçilik qurğuda mühəndis tədbirlərinin həyata keçirilməsinə bələdçilik təşkilatı Antropogen təsirlərin nəticəsində formalaşan sutureların suyunun istifadəsi məqsədlə aparılmalıdır. Monitorinq zamanı ümumi həcmi 122 milyon kub metr olan 43 qədər suture müəyyən edilmişdir. Götürülmüş su nümunələri 40 qədər suture suvarma və texniki məqsədlər üçün yararlı olduğunu göstərmişdir. Məzəl rayonundakı bələdçilik üçün istifadə məqsədlə nasos stansiyası qura qaldırılma qədər su Ba Muğan kanalına verilməsi bələdçilik təşkilatı tərəfindən Kanala ötürülən su hesabına üç rayonda - Məzəl, Saatlı, Sabirabadda 5 min hektardan çox kənd təsərrüfatının suvarılması mümkün olmuşdur.

Suyun suyun mənbədən götürülməsində son istehlakçiyədək bütün mərhələlərdə üzrəni uçotun və dəqiq qiymətləndirmənin aparılması vacib məsələ kimi qarşıya qoyulmuşdur. Hazırda aidyyəti qurumlar tərəfindən fəaliyyət istiqamətində uyğun olaraq su və su təsərrüfatı obyektində nəzarətdənkən istifadənin arada qaldırılması, inventarlaşdırmanın aparılması, uçotun təkmilləndirilməsi ilə bəzi tədbirlər görülür.

Möhtərəm cənab Prezident, ilk növbədə, Kürçay boyunca və digər su hövzələrində monitorinqlər aparılmalıdır, yığılırla bələdçilik nəzarətdənkən qarşılaşdırılmalıdır. Bunların böyük hissəsi arada qaldırılma qədər, amma bu iş davam edir və hesab edirik ki, davamlı aparılmalıdır. Ətkilərin azaldılması üçün nəzarətdənkən, uçotdan kənd təsərrüfatının istehlakını qarşıya birmənalı alınmalıdır. Əsas su və su təsərrüfatları obyektində aidyyəti qurumlar tərəfindən 25 qədər müasir ölçmə cihazları qura qaldırılma qədər, əlavə 31 cihaz qura qaldırılacaqdır. Cənab Prezident, Mingçevir gölünün tökülməsi suya və çaxın suya artıq müasir cihazlarla nəzarət olunur, uçot müasir cihazlar vasitəsilə aparılır. Bu ayın sonundakı bizim bütün su anbarlarımda, çaylarımızda müasir cihazların qura qaldırılması bələdçilik təşkilatı ləvə biz

d?qiq u?ota malik olaca??q. Eyni zamanda, bu cihazlar birba?a elektron su t?s?rrüfat sistemin? birl??r?k insan amili d? aradan qald?r?lacaq v? biz d?qiq bil?c?yik ki, harada n? q?d?r su ax?r v? hans? hallarda n? q?d?r suyumuz var.

Möht?r?m c?nab Prezident, su ehtiyatlar?ndan s?m?r?li istifad?nin t?min edilm?si il? ba?I? görüln? i?I?r bar?d?? geni? hesabat haz?rd?r v? yax?n günl?rd? daha geni? formatda Siz? t?qdim olunacaqd?r.

Diqq?tiniz? gör? t??kkür edir?m.

XXX

Prezident İlham Əliyev: ?ndi bütün bu i?I?rin h?yata keçirilm?si üçün bizim maliyy? imkanlar?m?z, ?Ib?tt? ki, ss?f?rb?r?n olma?d?r. Bu ilin büdc?si kifay?t q?d?r imkanlar yarad?r. H?m sosialyönümlü büdc?dir, h?m kifay?t q?d?r investisiyalar üçün imkan yarad?r, h?m d? dövl?t investisiya program? x?tti il?, eyni zamanda, xüsusil? azad edilmi? torpaqlarda görüln? i?I?r? daha da böyük d?st?k verm?k üçün v?sait n?z?rd? tutulub. Maliyy? naziri büdc?nin parametrl?ri haqq?nda v? maliyy? t?minat? il? ?laq?dar m?lumat versin, ç?nki burada heç bir yubanma olmamal?d?r. Biz q?sa müdd?t ?rzind? böyük i?I?r görm?liyik v? bu bar?d? m?lumat verin.

Maliyy? naziri Samir ??rifov ç?x?? ed?r?k dedi:

- Çox sa? olun, möht?r?m c?nab Prezident.

Hörm?tli mü?avir? i?tirakç?lar?.

Yola sald??m?z 2020-ci il Azərbaycan dövl?ti v? xalq? üçün ?n yaddaqalan v? ?anl? dövr kimi tarix? yaz?I?r. Möht?r?m c?nab Prezident, son 17 il ?rzind? Sizin r?hb?rliyinizl? ölk?d? h?yata keçirilm? iqtisadi v? h?rbi potensial?n art?r?lmas?, beyn?lxalq ?m?kda?I??n geni?I?ndirilm?si v? beyn?lxalq müst?vid? mövqel?rimizin möhk?ml?ndirilm?si i?istiqam?tind? m?qs?dyönlü siyas?t, dövl?t v? ordu quruculu?u v? 44 gün davam ed?n V?t?n müharib?sind? i??alç? Erm?nistan üz?rind? parlaq q?I?b? qazan?lmas?n?, i??al?ndak? tarixi torpaqlar?m?z n? azad olunmas?n? t?min etmi?dir. Sizin maliyy? orqanlar? v? hökum?t qar??s?nda qoydu?unuz ?sas, ?n ümd? v?zif?I?rd?n biri i??aldan azad olunmu? ?razil?rin tezlikl? b?rpa edilm?si üzr? i?I?rin h?yata keçirilm?si, h?min regionda müvafiq infrastruktur?n yarad?lmas? v? bununla ?laq?dar müvafiq maliyy? v?saitl?rinin t?min edilm?sidir. Bununla ?laq?dar Sizin tap??r??n?za ?sas?n, 2021-ci ilin t?sdiq olunmu? dövl?t büdc?sind? m?qs?dli olaraq b?rpa, yenid?qurma i?I?rinin apar?lmas?, eyni zamanda, h?min regionun Azərbaycan iqtisadiyyat?na reintegrasiyas?n?n t?min edilm?si üçün 2,2 milyard manat v?sait n?z?rd? tutulub.

Eyni Eyni zamanda, Sizin qar??m?zda qoydu?unuz dig?r vacib s?m?sl? Azərbaycan Ordusunun t?chizat?, Azərbaycan s?rh?dl?rinin b?rpa edilm?si üzr? i?I?rin maliyy?I??dirilm?sinin t?min olunmas?d?r. Bu v?zif?I?rin h?yata keçirilm?si üçün d? dövl?t büdc?sind? müvafiq v?saitl?r n?z?rd? tutulub. Qeyd etm?k ist?rdim ki, ümumilikd? 4,6 milyard manat maliyy? t?minat? yarad?I?b. Bununla ?laq?dar n?z?r? al?nmam?? dig?r t?dbirl?rin h?yata keçirilm?si üçün mü?yy?n ehtiyat v?saitl?r d? n?z?rd? tutulub. Onu da bildirm?k ist?rdim ki, bu v?saitl?rin ayr?lmas? il? yana??, dövl?t büdc?si il? ölk?mizin ?n?n?vi dövl?t v?zif?I?rinin, n?z?rd? tutulmu? bütün sosial proqramlar?n h?yata keçirilm?si v? bir s?fa t??bbüsl?rin icra olunmas? da n?z?rd? tutulub. Öcüml?d?n Sizin tap??r??n?za ?sas?nda t?hsil kreditl?rinin verilm?si üzr? xüsusi bir mexanizmin haz?rlanmas? üçün mü?yy?n maliyy? t?minat? n?z?rd? tutulur ki, müvafiq q?rar q?bul edildikd?n sonra bu mexanizm i??sal?na bil?r.

Dig?r t?r?fd?n ?ponu?da n?z?r? almaqlaz?md?r ki, 2020-ci il ölk? iqtisadiyyat? üçün sosial-iqtisadi c?h?td?n kifay?t q?d?r mür?kk?b bir il olmu?dur. Bu da bütün dünyada ba?vermi? prosesl?rd?n ir?li g?I?n m?s?I?dir. Ç?nki ölk?miz xarici m?n?li ?oklara m?ruz qal?b. Bu, ?sas?n, qlobal koronavirus pandemiyas? v? onun ölk? iqtisadiyyat?

üçün yaratd??? m?nfi f?sadlard?r. H?min m?nfi t?sirl?rin azald?lmas? üçün öt?n il xüsusi olaraq v?sait?n ayr?lmasıdır. 2021-2021-ci ildə də ayr?lması h?min v?sait?r, eyni zamanda dövl?t büdc?sind?n, ?lav? olaraq mü?yyən dövl?t fondlarından, dig?r büdc?d?nk?nar imkanlardan, öz?l sektordan v? maliyy?-bank sektorundan v?sait?rin s?f?rb?r edilməsi proqram? h?yata keçirilmidir. H?min proqram?n 2021-ci ildə icra olunması üçün v?sait?n n?z?rd? tutulub. O cüml?d?n sahibkarlara güz?tli ?saslarla kredit?rin ayr?lması üçün mü?yyən dövl?t z?man?tl?rinin verilməsi, eyni zamanda, h?min z?man?tli kredit?rin faiz d?r?c?l?rinin subsidiyala?d?r?lması üçün v?sait?n n?z?rd? tutulmuşdur. Bu Bununla yanaşı, ?n?n v? olaraq ipoteka proqramları n?n h?yata keçirilməsi üçün d? dövl?t büdc?sind? v?sait?n n?z?rd? tutulub. Bu v?sait?r, eyni zamanda, Azərbaycanca sosial m?nzill?rin tikintisi m?s?l?l?rini d? ?hat? ed?c?k. Bu m?qs?dl?r üçün növb?ti ilin büdc?sind?n 152 milyon manat v?sait n?z?rd? tutulub.

H?rbi qulluqçular?n m?nzil-m?i??t ??raitinin yax??la?d?r?lması m?qs?dil? Sizin müvafiq F?rman?n?z?n icras?? olaraq son ill?r ?rzind? v?sait?n ayr?l?r v? bu il d? bu m?qs?dl?r? 35 milyon manat v?sait ayr?l?b. Dig?r t?r?fd?n, b?zi dövl?t ?irk?tl?rinin ?haliy? göst?r?diyi xidm?tl?rin subsidiyala?d?r?lması qiym?tl?rl? h?yata keçirilm?sini n?z?r? almaqla dövl?t t?r?find?n h?min ?irk?tl?r? mü?yyən subsidiyalar?n verilməsi n?z?rd? tutulur.

Onu da dem?k ist?rdim ki, yerli g?lirl?rl? x?rcl?r aras?nda da müsb?t d?yi?iklikl?n mü?ahid? olunmaqdad?r. Art?rtq ölk?mizin 42 ??h?ri v? rayonu öz g?lirl?ri hesab?na öz x?rcl?rini t?min etm?k iqtidar?ndad?r. Yerd? qalan rayonlar?n x?rcl?ri il? g?lirl?ri aras?nda k?sirin maliyy?l??dirilməsi üçün dövl?t büdc?sind?n dotasiyalar?n verilməsi davam etdiril?c?k.

Xi Xüsusi olaraq qeyd etm?k ist?rdim ki, k?nd t?s?rrüfat? sah?sind? proqramlara v?saitin ayr?lması davam etdirilir. Bu m?qs?dl?r növb?ti ilin büdc?sind?d? 460 milyon manatdan çox v?saitin ayr?lması h?yata keçiril?c?k. Bu v?sv?sait hesab?na h?m fermerl?r? mü?yyən subsidiyalar?n verilməsi o cüml?d?n ?rzaq? ?kin? sah?si üzr? v? son zamanlar dig?r yeni subsidiyala?d?rma mexanizml?rinin maliyy?l??dirilməsi üçün v?sait ayr?lması n?z?rd? tutulub.

Möht?r?m c?nab Prezident, 2021-ci il ölk? iqtisadiyyat? üçün olduqca m?suliyy?tli bir il olacaq. Hesab edirik ki, öt?n il pandemiya qar?? mübariz? t?dbirl?ri h?m s?hiyy? sah?sind? h?m d? sosial-iqtisadi sah?d? u?urla h?yata keçirilm? v? prinsip etibaril? onun k?skin f?sadlar? aradan qald?r?lm??dır. Art?rtq dünyada, o cüml?d?n ölk?mizd? d? optimizm artmaqdad?r. Sizin tap??r?qlar?n?z?n icras? olaraq peyv?ndin ?ld? edilməsi, sözsüz ki, ölk?mizin sosial-iqtisadi inki?af?na müsb?t t?sirini göst?r?c?kdir. Bununla ba?l? dövl?t büdc?sind? n?z?rd? tutulmuş müvafiq v?sait?r d? inki?af? t?min etm?k üçün öz rolunu oynayacaq.

XXX

Prezident ?lham ?liyev: X?rcl?r? n?zar?t gücl?ndirilm?lidir. Xüsusil? dövl?t x?tti il? al?nan mallara da çox ciddi n?zar?t olmal?dır. Çünki b?zi hallarda orada ?i?irtm?l?r d? olur. B?zi hallarda dövl?t t??kilatlar?, nec? dey?l?r, öz rahatlıqlar? üçün laz?m olmayan bir çox mal-material, ??ya al?rlar. Bel? hallar var. Xaricd?n avtomobill?r, texnika, mebel al?rlar. Buna son qoyulmal?dır. Biz bütün bu yersiz x?rcl?r? son qoymalıyıq. Ona gör?, x?rcl?r? n?zar?t daha ggüclü olmal?dır. v? bax?n b?lk? d? hans?sa ?lav? bir n?zar?t mexanizmi d? t?tbic? edil? bil?r? ?kincisi, büdc?mizd? n?neftin qiym?ti 40 dollar götürülüb. Bu çox konservativ, y?ni, mühafiz?kar, yana?mad?r. Ancaq indi dünya bazar?nda n?neftin qiym?ti 50 dollardan çoxdur. l?lb?tt?, proqnoz verm?k ç?tindir, amma n?z?r? ?lacaq ki, pandemiya, bu il sona çatacaq, - art?rtq bir çox ölk?l?rd? peyv?ndi m?i?l?ri d? gedir, - v? bel?likl? iqtisadi f?all?q artacaq, gedi?-g?li? artacaq, hava n?qliyyat? v? dig?r sah?l?r açılacaq, yanacaq daha da böyük t?l?bat olacaq. Y?ni, kifay?t q?d?r böyük ehtimal var ki, neftin qiym?ti h?n halda 50 dollardan a?a?? olmayacaq. Bunu n?z?r? ?lacaq, bizd? profisit yarana bil?r v? siz i?indin fikirl??in, bu profisit hans? istiqam?tl?r?, yön?ldil? bil?r. (Ola bil?r ki, biz Neft Fondundan transfert?ri azaldaq, ?g?g?r v?sait? ehtiyac olmayacağı ?g?r? brazill?rin b?rpaş? üçün n?z?rd? tutulan 2,2 milyard manat v?sait kifay?t etm?zs?? onda ola bil?r bu v?saitd?n, y?ni, ?g?r profisit yaranacağı, o istiqam?tl?rd? d? istifad? etm?k olar. H?r halda, bu bunu h?yat göst?r?c?k. Birinci rübün yekunlarına baxd?qda gör?c?yik ki, iqtisadiyyat hans? istiqam?td? gedir v? ümumiyy?tl?, dünyada hans? prosesl?r gedir.

KKeç?n il sosial sah? il? ba?l? çox böyük il? görüldü. M?n bu bar?d? art?rtq qeyd etdim? ?ndi ?g?r hans?sa ?lav? olarsa, ?m?k v? ?halinin sosial müdafi?si naziri qeyd etsin. Eyni zamanda, bu il biz ??hid ail?l?ri üçün daha böyük h?cmd? evl?rin verilm?sini t?min etm?liyik. Bütövlükd? 9 mind?n çox ??hid ail?si dövl?t t?r?find?n evl?rl? v? m?nzill?rl? t?nt?min edilib. Keç?n il 1500 ??hid ail?si üçün evl?r n?z?rd? tutuldu. ?m?k v? ?halinin sosial müdafi?si naziri bu

yaxşnlarda mənə mürüz? edib ki, yanvarın 15-də bu 1500 ailə evlərlə təmin olunacaq. Bu proqram bu ildə davam etdirilməlidir. Vətən müharibəsində hid olmuq üçün man hərəbiçilrimizin dömlərənə, yaxşnlarnə evlərlə veriləcəkdir. Onu da bildirməliyim ki, bundan sonra məcburi köçkünlər üçün evlərlə ancaq azad edilmiş torpaqlarda tikiləcəkdir. Bəzi layihələr davam edir, bəzi layihələr başa çatmaq üzrədir. Əndi Füzuli rayonunda, Horadizdə və başqa bir kəndə evlər tikilibdir, onlar üçün ki, köçkünlər verilməyəcək. Ancaq bundan sonra daha Bakıda, Gəncdə, Sumqayıt, Mingəçevir və hərərlərində vətən hərə bir başqa yerdə köçkünlər üçün evlər tikilməyəcəkdir. Köçkünlər, yəni, keçmiş köçkünlər üçün evlərlə ancaq azad edilmiş torpaqlarda tikiləcəkdir və biz bunu da xüsusi proqram şərsində hərə yata keçirəcəyik. Bunu hərə kəs bilməlidir və istərdim ki, bunu hərə kəs bilsin. Bu, çox dəli yanaşmadır.

Bu yaxşnlarda müəviri keçirərən mənə məlumat verildi ki, bütövlükdə keçmiş məcburi köçkünlərin 52 faizi hərərlərdə məskunlaşmışdır. Bu insanlar böyük kəsriyyəti kənd yerlərindəndir. Salınmış, ancaq nədənsə məskunlaşma hərərlərdə aparılmıyır. İbətət ki, bu insanlar yenidən rayon yerlərinə qayıtmaq üçün xüsusi proqram olmalıdır. Mən bu yaxşnlarda Prezident Administrasiyasına göstəriş verdim ki, köçkünlərlə ərsəndə sorğular keçirilib keçirilməyəcəkdir, onları nəniyyəti öyrənilməyəcəkdir. Həm evlərlə təmin olunmuş köçkünlər, həm də bu gün qədr yataxanalarda, yaxud da uzaq başaqlarında ağırlı vətəniyyətdə yəryan köçkünlərlə ərsəndə sorğular keçirilməyəcəkdir ki, biz real vətəniyyəti bilək. Özümüz-özümüzü aldatmamalıyıq, real vətəniyyəti bilməliyik. Xahiş edirəm köçkünlərdən, onlara sual verilməyən cavab versinlər - öz dər-baba torpaqlarına getmək fikirləri var, yoxsa yox. Biz bildirsən, biz dər bilək və buna görə öz bərpa iqlərini hərə yata keçirməliyik. Mən tam təminmə ki, keçmiş köçkünlərin mütləq kəsriyyəti böyük hərəslə öz dömlə torpaqlarına qayıdacaqlar. Buna nail olmaq üçün dövlət iqlərində gəlmiş sığırma yəcəkdir. Ancaq, eyni zamanda, biz dər smi məlumat olmalıdır. Ona görə bu sorğunun keçirilməsi hesab edirəm ki, bir çox suallara cavab verəcəkdir. Əndi sorğuda hansı suallar olacaq, onu siz fikirləşin. İbətət ki, ailənin tərkiibi, ondan sonra hərəda iqləyirlər, iqləndən razıdərmi, razı deyilmi, o ailəlin maddi vətəniyyəti, maaqlar, gəlirləri, onları nə sahibkarlıq fəaliyyəti vardır, yoxdur, onları nə ərsəndə iqləndən qədrdir, bütönlü bu suallar verilməyəcəkdir. Sas sual onları öz torpaqlarına qayıtmaq istəkləri ilə başla olacaqdır. Bu, öz yerində. Ancaq bildirmək istəyirəm ki, məcburi köçkünlər üçün üçün nəzərdə tutulmuş evlərlə hid ailəlinə veriləcəkdir. Bu qərar məni qəbul etdim. Artıq göstəriş verdim ki, Dövlət qəçqənkömlə balansı əndə olan mənzillər məkəvə halinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin balansına verilsin. Kifayət qədr böyük bir proqramdır. Ona görə hərə müharibəyə qədr növbəddə dayanan hid ailəlini yerləndirilməyəcəkdir. Eyni zamanda, ikinci Qarabağ müharibəsində hid olmuq üçün man hərəbiçilrimizin yaxşnları bu evlərdə yerləndirilməyəcəkdir. Bu, dəli qərdər. Hesab edirəm ki, köçkünlər, başla laynə, keçmiş köçkünlər bunu düzgün anlayacaqlar. Mən hərə yəni hərəmi necə var el dər demim. Mən bilirəm ki, onlar bu evləri uzun illər idi gözləyirdilər, əamma indi torpaqlar azad olunub. Ona görə, keçmiş köçkünləri Bakıda, Gəncdə, Sumqayıtda yerləndirmək heç bir məntiqə sərmmər. Onlar üçün nəzərdə tutulmuş evləri hid ailəlinə vermək çox düzgün qərdər.

Əndi mürüz edin, hansı iqlər nəzərdə tutulur? Mən artıq giriş sözümdə dedim ki, hid ailəlini üçün müavinət 300 manatdan 500 manata artırdı. Digər artımlar da var. Bu haqda vətən görülməyəcək iqlər haqda mürüz edin.

XXX

məkəvə halinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev çəxə edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident, 2020-ci ildə bütün sosial ödənişlər vaxtında vətən tam kildə hərə yata keçirilib. Sizin müvafiq Sərəncamınızla 2020-ci ilin vətənlində bütün pensiyalar ölkə üzrə 16,6 faiz indeksasiya olunaraq artırdı. Ümumi Ümumilikdə 2020-ci ildə pensiya ödənişləri 2019-cu illə müqayisədə 20 faiz artırdı. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqəüdrilə 25 faiz, sosial müavinət 15 faiz artırdı. Ümumi Ümumilikdə bu ödənişlər 2 milyondan çox vətəndəmməzə hat etdi. Aparılan islahatlar nəticəsində Azərbaycanda orta pensiyanın məbləği 13 faiz artaraq 300 manataya qərdər. Pensiyanın orta məbləği 13 faiz artaraq 330 manata çatdı. Həm minimum, həm də orta pensiyanın alıcılıq qabiliyyəti indeksin qərdər. Azərbaycan MDB məkanında öz liderliyini qorumudur.

Ünvanlı sosial yardım mexanizminin dər hat dairəsi genişləndirilməyəcəkdir. 2020-ci ildə 77 min ailənin 322 min üzvünə ünvanlı yardım ödənilməyəcəkdir. Bu, 2019-cu illə müqayisədə 19 min nəfər çoxdur və 15 faizlik artımla orta aylıq ödənilmə məbləği 240 manata çatdı. Sizin tapşırıqlarınza uyğun olaraq bütün sosial ödənişlərin hərə yata keçirilməsində avtomatlaşdırma, elektronlaşdırma tədbirləri görülməyəcəkdir. Vətəndəmmə mur təmas minimuma endirilir və

Bunun nəticəsində 2020-ci ildə artıq həmişə müavinət və təqaüd, həm də pensiyalar üzrə 95 min təyinat məhz elektron portal üzərindən hər hansı bir təmas olmadan həyata keçirilmişdir. Eyni zamanda, əsas zərərçəkmişlərin, əsas zərərçəkmişlərin və saxtalaşmışların və digər ödənişlərin araşdırılması nəticəsində illərində 5125 milyon manat qənaətləndirilmişdir. Digər tərəfdən, yəqinlərin artması nəticəsində illərində 160 milyon manatlıq qənaətləndirilmişdir. Ümumi məbləğin 250 milyon manat dövlət büdcəsinə ödənməsi, 35 milyon manat əsas Zərərçəkmişlərin Pensiya Fondunun 2021-ci il üçün ehtiyatına yönəldilmişdir.

Cənab Prezident, qeyd etdim ki, ümumilikdə son iki illərində hələ ödənişlərin 1 milyard manat artmasına baxmayaraq, dövlət büdcəsinə transferin məbləği azalmıyaraq ümumilikdə 570 milyon manat vəsait dövlət büdcəsinə qaytarılmışdır. Siz qeyd etdiyiniz kimi, İkinci Qarabağ müharibəsində həlakətə məruz qalan, müharibədə iştirak edənlər, yaralananlar, sağ qalanların ailələrinə dəstək verilməsi üçün də mexanizmlər hazırlanmışdır. Sizin Sərəncamınızla dekabrın 31-də həlakətə məruz qalanların təqaüdü 500 manata, 1-ci qrup müharibəçilərinin təqaüdü 400 manata, 2-ci qrup müharibəçilərinin ailələrinin təqaüdü 350 manata, 3-cü qrup təqaüdü isə 300 manata qaldırılmışdır. Milli qəhrəmanlar məzəni təqaüdü 1800 manata çatdırılmışdır. Sizin Sərəncamınızla yeni bir təqaüd növü olan Müharibəçilərin Qəhrəmanına Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü təsis olunmuşdur, onun da məbləği 2000 manat olaraq müəyyən edilmişdir. Təqaüdlərin artırılması, ümumilikdə 100 minlərlə insanı əhatə edir. Burada müxtəlif kiçik məbləğli müavinətlər və pensiya təqaüdləri vahid təqaüd məbləği ilə birləşdirilmişdir. Məbləğlərin artırılması və sənədlərin təsdiqlənməsi.

Bundan əlavə, İkinci Qarabağ müharibəsi döyümlərində iştirak edənlər və həlakətə məruz qalanların ailələri üçün son bir ayda görülən işlər 7 min əksi əhatə etmişdir. 2300 əksi sosial ödənişlər təyin olunmuşdur. 2000 həlakətə məruz qalanların ailələrinə özünüqulluq proqramları nəzərdə tutulmuşdur, 2700 nəfər isə sosial-psixoloji və reabilitasiya xidmətləri göstərilmişdir. Əlavə olaraq mülki həlakətə məruz qalanların sosial ödənişlərinin hamısı prioritet qaydada tam kəndə təmin olunmuşdur, onları ailələrinə sosial-psixoloji reabilitasiya xidmətləri təqdim edilmişdir. Bu məqsədlə xüsusi işçi qrupu yaradılmışdır. İşçi qrupunda bütün aidiyyəti dövlət qurumları və üzvləri var və əlaqələri qurulmuşdur. İş nəticəsində həlakətə məruz qalanların, müharibədə yaralanan əkslərin, müharibə iştirakçıları və sosial təminat, sosial ödənişləri, məqsədlərin sürətli aparılması.

Qeyd etdiyiniz kimi, 1500 həlakətə məruz qalanların, müharibəçilərin mənzillərinin və evlərinin verilməsi dair keçən il üçün plan məzəni 1450 mənzil və fərdi ev artıq bu əkslərin təqdim edilib və növbəti 10-15 gün ərzində - 15 yanvaradək 1500 evin hamısı təqdim olunacaqdır.

Avtomobilərin verilməsi proqramı da davam etdirilmişdir. İllərində 400 müharibəçilərinin və illiyi olan əkslərin avtomobilərinin təqdim olunmuşdur.

Məruz etdim ki, məqsədlərin qulluq proqramları məzəni davamlı kənd icra olunub və məqsədlərin qulluq mərkəzləri təşkil edilmişdir. 100 min nəfər və təndə məzəni iş təmin edilib, 12 min ailə isə özünüqulluq mərkəzlərinə qatılıb. Özünüqulluq proqramı ədəd Sərəorta Fondu ilə yanaşı, BMT Nəkişaf Proqramı, yerli banklar məzəni, Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə icra edilmişdir.

2021-ci il üçün hədəfimiz, bəht ki, Sizin tapşırıqlarınızın uyğun olaraq bu proqrama cəlb olunan ailələrin sayının artırılmasıdır. 16 min ailənin əhatə edilməsi planlaşdırılmışdır. Haqq ödənilmənin ictimai işlər proqramı icra olunur və yaradılmışdır. 38 min daimi iş yerində 98 faiz işçilərinin təchiz edilib. Pandemiyanın fəsadları nə aradan qaldıqaldır. İmasailə bəht işlərdə birləşdirilmiş planın əsas nə yaradılmışdır. 50 min işçiyə qulluq mərkəzləri yerləşdirilmişdir. 75 faiz komplektləşdirilmişdir.

Dövlət işləri rəhbərliyi yaradılan 26 min ictimai iş yerinin də DOST Mərkəzinə ötürülməsi dair tapşırıqların əhəmiyyətli icra olunur. Bu ildə ictimai iş yerlərinin DOST Mərkəzi vasitəsilə təmin ediləcəkdir. Bütün bu proqramların fəaliyyətlərinin ictimai əlaqələndirilməsi üçün müvafiq elektron portal da yaradılmışdır. Həmişə özünüqulluq proqramı, həm də ictimai iş yerlərinin üzrə aktiv əks və ya iş cəlb edilən və təndə olan haqqında bütün məlumatları ictimaiyyətə onlayn qaydada əlaqələndirən və hər kəsin istənilən məlumat almaq imkanları var.

Cənab Prezident, Sizin tapşırıqlarınızla pandemiya dövründə həssas təbəqədə olan insanlar məzəni dəstək tədbirləri icra olundu. 600 min işsiz, qeyri-formal işçilərin əksə birləşməli ödəmə proqramı 190 manat məbləği ilə icra edilmişdir. Bu məqsədlə üçün 450 milyon manat vəsait sərəf olundu. Sosial təbəqədə olan məzəni işçilərinin 110 min əhəmiyyətli ailəyə 3 dəfə zərərçəkmişlərə verildi. 65 yaşdan yuxarı və tənha yaşayan əkslərin daimi sosial xidməti təşkil edilmişdir. Müxtəlif sosial xidmət məzəni işlərinin həssas kateqoriyadan olan insanlar məzəni dəstək tədbirləri təqdim edilmişdir. Bu proqramlar cari ildə davamlı olaraq icra ediləcəkdir. Həmişə sosial xidmət məzəni işlərinin, həm

realreabilitasiya m?rk?zli?rimizin b??b?k?sinin geni?l?ndirilm?si il?h daha çox a?haliy? xidm?ts göst?ril?c?k? M??z ullaq pr?rogramlar m?z is? Sizin tap??r??n?za uy?un olaraq ilk növb?d?, prioritet?sasda h?m i??aldan azad olunmu? ?razil?rimizd?, h?m d? onlara yax?n regionlar m?zda üstün ??kild? t?min edil?c?kdir.

XXX

Prezident ?lham ?liyev: M?n giri? sözümd? me??l?rin q?r?lmas? il? ba?l? m?lumat verdim v? eyni zamanda, söyl?dim ki, d?ymi? ziyan hesablanmal?d?r. ?st?yir?mi bütün Az?rbaycan xalq? bilsin ki, indi azad edilmi? ?razil?rd? 1988-ci ild? me?? fondu 228 min hektar t??kil edirdi, 2020-ci ild? is? c?mi 174 min hektar. Y?ni, 54 min hektar me?? fondu m?hv edilib, q?r?l?b v? bu erm?ni çinay?tinin növb?ti nümun?sidir. Ona gör? bu m?s?l? çox ciddi t?fti? edilm?lidir. Qeyd etdiyim kimi, h?m d?ymi? ziyan hesablanmal?d?r, eyni zamanda, bu me?? fondunun b?rpa? il? ?laq?dar aidyy?ti qurumlar, ilk növb?d?, Ekologiya v? T?bi? S?rv?tl?r Nazirliyi, h?mçinin K?nd T?s?rrüfat? Nazirliyi, ?qtisadiyyat Nazirliyi xüsusi proqram t?rtib etm?lidir?r ki, biz erm?nil?r t?r?find?n da??d?lm?? me??l?ri b?rpa ed?k.

Azad edilmi? torpaqlarda eyni zamanda, dövl?t t?bi?t qoruqlar? v? yasaql?qlar olub. M?n bu m?lumat? da Az?rbaycan xalq?na çatd?rmaq ist?yir?m. Laç?n rayonunda Qaragöl Dövl?t T?bi?t Qoru?u 1987-ci ild? yarad?l?b, 240 hektar sah?si var idi, tamamil? m?hv edilib, talan olunub v? bütün a?aclar q?r?l?b. Z?ngilan rayonunda B?sitçay Dövl?t T?bi?t Qoru?u 1974-cü ild? ulu önd?r Heyd?r ?liyevin t??bbüsü il? yarad?l?b. Bu, Avropada unikal me?? say?l?r v? buruburada nadir çinar a?aclar? var idi. Bu qoruq 107 hektar? ?hat? edib, indi is? c?mi 42 hektar? qal?b. Bu erm?ni v?h?liyinin növb?ti t?zahürüdür. Bu, onu göst?rir ki, onlar ba?a dü?ürdül?r v? bilirdil?r ki, bu torpaqlarda müv?qq?ti oturublar. Onlar bizim evl?rimizi da??d?blar, tarixi abid?l?rimizi da??d?blar, m?scidl?rimizi da??d?blar, me??l?rimizi d? da??d?blar. Nadir çinar me??sind?n c?mi 42 hektar qal?b. Oraya da mütl?q bir qrup ezam olunmal?d?r, yerind? t?fti? apar?lmal?d?r v? bu qoruq b?rpa edilm?lidir.

(Qubadl? Dövl?t T?bi?t Yasaql??? 1969-cü ild? yarad?l?b, 1988-ci ild? sah?si 8500 hektar olub, 2020-ci ild? 6923 hektar. Y?ni, 1577 hektar da??d?l?b, talan edilib.

Da?alt? Dövl?t T?bi?t Yasaql??? 1981-ci ild? Heyd?r ?liyev t?r?find?n yarad?lm??d?r. 1988-ci ild? 400 hektar sah?si var idi, haz?rda 350 hektard?r. Burada da 50 hektar da??d?l?b.

Laç?n Dövl?t T?bi?t Yasaql??? 1961-ci ild? yarad?l?b, 1988-ci ild? 7500 hektar sah?si var idi. Haz?rda 4457 hektar qal?b, 3043 hektar erm?nil?r t?r?find?n m?hv edilib.

Z?r Z?ngilan rayonunda Arazboyu Dövl?t T?bi?t Yasaql??? 1993-cü ild? yarad?l?b, sah?si 1700 hektar idi. Haz?rda c?mi 135 hektar qal?b. Y?ni, 61565 hektar m?hv edilib. Bu m?lumat "Az?rkosmos" t?r?find?n "Az?rsky" peykind?n götürülüb v? m?n t?qdim edilib. Ona gör? bir daha deyir?m ki, oraya xüsusi qruplar ezam edilm?lidir, yerind? baxmal?d?r v? bu da s?ndi??dirilm?lidir, bunun d?ymi? ziyan? da hesablanmal?d?r v? Erm?nistan?n növb?ti ekoloji terroru kimi qeydiyyata al?nmal?d?r.

AzacAzad edilmi? torpaqlarda böyük ?kin?sah?l?ri vard?n M?n K?nd T?s?rrüfat? Nazirliyin? v? Prezident AAdministrasiyas?na göst?ri? verdim ki, vaxt itirm?d?n keç?n il v? bu il mü?yy?n d?r?c?d? pay?zl?q ?kini apar?l?s?n. Düzdür, bunun üçün biz, ilk növb?d?, o ?razil?ri minalardan t?mizl?m?liyik v? art?q mü?yy?n d?r?c?d? i?l?r görülüb. ?st?rdim ki, h?m bu m?s?l? il? ba?l?, h?m d? ümumiyy?tl?, keç?n il görülmü? v? bu il görülc?k i?l?r bar?d? m?lumat verilsiverilsin, o? cüml?d?n azad edilmi? torpaqlarda. Çünki bizim ?sas haz?rl?q i?l?rimiz yaz m?vsümün? q?d?r apar?lmal?d?r. K?nd t?s?rrüfat? naziri, m?lumat verin.

XXX

Kənd təsərrüfatı naziri Ənam Kərimov çəxə? edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident, ölkədə zərərli təhlükəsizliyinin təmin olunması məqsədilə müəyyən etdiyiniz vəzifələrə uyğun olaraq bu il də tədbirlər davam etdirilib. Sizin rəhbərliyinizlə müzffər Azərbaycan Ordusunun i?aldan azad etdiyi torpaqlar aqrar sektorun inki?af? üçün qar?m?zda yeni vəzifələr qoyub, h?mçinin yeni imkanlar yarad?b.

Kənd təsərrüfatı üzrə müsbət inki?af? dinamikası 2020-ci ildə davam edib və bu sahədə 2 faiz artım, bitkiçilikdə 1 faiz və heyvandarlıq üzrə 2,9 faiz artım olub. Pandemiya dövründə aqrar sektorun fəaliyyəti mövcud çəçə?lərə uyğun qurulub və kənd təsərrüfatı məhsullarının fasiləsiz istehsalı təmin edilib. 2020-ci ildə 1 milyon hektardan artıq sahədə taxıl?ini h?yata keçirilib və i?aldan azad edilən razil?r hesabına növbəti illərdə bu sahənin ?kin balansının təqribən 10 faiz artırılması nəzərdə tutulub. Ancaq ötən il havanın quraqlıq keçməsi taxıl?ə təsirsiz ötməyib, 100 min hektardan çox sahədə çəxə?ə alınmayıb. Buna baxmayaraq, taxıl? üzrə 31,2 sentner t?kil edib. Qeyd etməyə istərdim ki, suvarma problemi ya?anmayan ?ks?r regionlarda məhsuldarlıq xeyli yüksək olub və bir çox rayonlarda məhsuldarlıq 40 sentneri ötür. Bir s?ra özlə v? pilot təsərrüfatlarda taxıl? üzrə məhsuldarlıq həftə 60 sentner qədər çat?b. Digər bitkiçilik məhsulları istehsalında da artım dinamikası davam edib. ?kin r?q?mlər? gör?, ötn ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2,5 faiz çox t?r?v?z, 4,2 faiz çox meyvə v? gil?meyvə, 15 faiz çox tütün, 2,1 faiz çox kartof istehsal edilib. H?mçinin pamb?q sahəsində yüksək nəticədə olunub. 100 min hektar pamb?q sahəsində bu il 335 min tondan çox məhsul istehsal edilib və pamb?q üzrə orta məhsuldarlıq v?v?iki illə müqayisədə 4 sentner artıb, orta məhsuldarlıq 33,5 sentner t?kil edib. H?mçinin tütün üzrə məhsuldarlıq 2019-cu illə müqayisədə 19,3 sentnerdən 22,1 sentnerə, ?k?r çu?unduru üzrə məhsuldarlıq 328 sentnerdən 481 sentnerə, ç?ltik üzrə məhsuldarlıq 29,9 sentnerdən 32,8 sentnerə yüksəlib.

Yüksək əlavə dəyər yaradan sahələrdən biri kimi, intensiv bağçılıq inki?af?da müsbət nəticələr verib. 2020-ci ildə intensiv və superintensiv bağlar ümumi bağların 14 faizini t?kil edib. Cənab Prezident, bu il Sizin tapşırılma?ına uyğun olaraq, intensiv üsulla fındıq, zeytun, nar və sitrus bağlarının salınmasına gör? birdəfəlik əlavə maliyyə dəstəyi göstəriləcək.

Heyvandarlıq sahəsində müsbət dinamika saxlanılıb və tə istehsalında ilkin nəticələr? gör? 3,1 faiz artım, süd istehsalında isə 1,7 faiz artım əldə olunub.

2020-ci ilin yanvar ayından fermerlərə subsidiyalar nə ödənilməsi yeni qaydalara əsasən h?yata keçirilib və alternativsiz olaraq elektron kənd təsərrüfatı sistemi üzrində aparılıb. Bu gündə elektron kənd təsərrüfatı sistemində 546 mindən çox fermer qeydiyyatdan keçib. Fermerlərin kənd təsərrüfatı texnikasına olan tələbatın ödəməyə məqsədilə nazirliyin Aqrar Kredit və İnki?af? Agentliyi tərəfindən 100-dən artıq özəl ?irkəvasitəsilə 3 min fermerə 7260 kənd təsərrüfatı texnikasının, h?mçinin 8758 bağ damazlıq heyvanının satılması tədirilib. Keçən il 3400-dən çox fermerə mikrokreditlər verilib.

Fermerlərin təbii fəlakətdən və digər risklərdən qorunması üçün aqrar s?orta sistemi formalaşdırılıb. Ötn ilin ilin noyabrından heyvandarlıq və bitkiçilik sahəsində orta məhsulu fermerlərə təqdim edilib. Su məsələləri komissiyası və koordinasiyası ilə fermerlərin suvarma suyunun tələbatının ödəməyə məqsədilə tədbirlər davam etdirilib. "Meliorasiya və Su Təsərrüfatı" ASC ilə birlikdə mövcud suyun ?dalətli və vaxtında bölüdürlməsi üçün 57 rayon üzrə 674 mindən çox su qrafiki tərtib edilib və nazirlik tərəfindən dərc olunub. Hazırda payızlıq kənlərin su tələbatının formalaşdırılması üzrə işlər davam etdirilir.

İ?aldan azad edilmiş torpaqlarda kənd təsərrüfatının inki?af? etdirilməsi ilə bağlı verdiyiniz tapşırılma?qlara uyğun olaraq, işlər artıq başlanılıb. Nazirlik "Azərkosmos" ASC ilə birlikdə azad olunmuş razilərdə faktiki ?kinalt? torpaqların da çoxillik ?km?lərin peyk təsviri əsasında xəritələnməsini aparıb. Hazırda h?min torpaqlarda ?kinlərin aparılması, o cümlədən çoxillik ?km?lərin aqrotexniki qulluq tədbirlərinin göstərilməsi məqsədilə ilkin işlərə başlanılıb.

Möhtərəm cənab Prezident, bu il Sizin aqrar sahədə h?yata keçirdiyiniz islahatlardan bəhrələnərək nazirlik əsas diqqətini və fəaliyyətini yerlərdə fermerlərə məsləhət və informasiya xidmətinin gücləndirilməsinə, xidmətlərin daha ?lçə?lçədən edilməsinə, innovativ üsulların tətbiqinə və ?ləb?ttə, ?n ümdə vəzifələrdən biri kimi i?aldan azad olunan razilərdə ?kinlərin bərpasına yönəldəcəyə. Sizi ?min edirik ki, bu sahədə qarşıya qoydu?unuz vəzifələri layiqincə yerinə yetirmək üçün bütün səylərimizi göstərəcəyik.

Çox sa? olun.

XXX

Prezident İlham İliyev: Azad edilmi? torpaqlarda k?nd t?s?rrüfat?n?n inki?af? sistemli xarakter almal?d?r v? hökum?t? K?nd T?s?rrüfat? Nazirliyi, q?tsadiyyat Nazirliyi b?ri ba?dan prioritetli?r seçm?lidir. İlk növb?d?, z?rzaq t?t?hlük?sizliyinin t?min edilm?s?, üçün hans? m?hsullar? kilm?lidir. Azad edilmi? torpaqlar?n h?m bitkiçilik, h?m d? heyvandarlıq sah?sind? çox böyük potensial? var. K?lb?c?r, Laçın rayonlarında çox böyük özü? sah?l?ri, otlaq sah?sah?l?ri vardır. Azad edilmi? torpaqlarda sovet dövründ? tax?lç?l?q, pamb?qç?l?q, üzümçülük, tütüncülük, barama, baramaç?l?q, ba?ç?l?q, heyvandarlıq çox geni? vüs? alm?d?. N?z?r?/almal?y?q ki, indi bizim yeni texnologiyalar?m?z var. M?s?l?n, keç?n il biz pamb?qç?l?qda rekord göst?riciy? nail olduq. Xüsusil? n?z?r? alsaq ki, 4-5 il bundan ?vv?l dövl?t pamb?qç?l?qda ciddi m???ul olma?a ba?layanda hektardan m?hsuldarlıq t?qrib?n 14-15 sersentner idi. Biz yava?-yava? m?hsuldarlıq? 33,5 sentner? çatdırmaq. Dey? bil?r?m ki, sovet dövründ? xüsusil? pamb?qç?l????n sür?tl? inki?af etdiyi 1970-ci v? 1980-ci ill?rin ?vv?l?rind? 2, yaxud 3 il c?mi 30 sentnerd?n çox m?hsul götürülm?dür. Amma bu da son h?dd deyil. Çünki m?n pamb?qç?l?qda m???ul olan rayonlar?n siyah?s?na baxd?m. Orada bir neç? rayonda m?hsuldarlıq çox a?a??d?r v? ?kin sah?l?ri d? çox kiçikdir. Ona gör? siz yenid?n bax?n, misal üçün, indi Samux rayonunda, C?lilabad rayonunda, b?zi ba?qa rayonlarda ?kin sah?l?ri heç 1000 hektar da deyil, b?lk? orada ümumiyy?tl? pamb?qç?l?q inki?af etm?m?lidir, m?hsuldarlıq da çox a?a?? s?viyy?d?dir. Biz o torpaqlar? ba?qa k?nd t?s?rrüfat? sah?sind? çevir? bil?rik.

Azad edilmi? torpaqlara g?ldikd?, biz burada bu i?l?ri planl? ??kild? görm?liyik. Birincisi, ?rzaq t?hlük?sizliyi üçün. ?kincisi, ixrac potensial?m?z?n art?r?lmas? üçün. Biz burada da ixrac potensial?m?z? ?ax?l?ndirm?liyik. Çünki b?bu yax?nlarda Rusiya t?r?find?n pomidor ixrac?na qoyulan qada?a, ?lb?tt?, bizim üçün çox göz?nilm?z olmu?dur. Xat?rlay?ram, bir neç? il bundan ?vv?l Rusiya t?r?fi biz? müraci?t etmi?di ki, -o vaxt sanksiyalar t?tbiq olunmu?du, -Azərbaycan Rusiyaya k?nd t?s?rrüfat? m?hsullar?n?n ixrac?n? art?rs?n. M?hz ondan sonra çox ciddi art?m oldu. ?g?r biz 4-5 il bundan ?vv?l v? keç?n il Rusiyaya pomidor ixrac?na baxsaq, böyük f?rq gör?rik. o?g?r o? qada?a qoyulmasayd?, - düzdür, o qada?an?n bir hiss?si art?q götürülüb, - keç?n il bizim ixrac?m?z 200 min tona çatacaqd?. Ancaq siz d?, hökum?t d? bu r?q?ml?ri bilirsiniz, 4-5 il bundan ?vv?l daha a?a?? idi. Y?ni, dem?k ist?yir?m ki, biz k?nd t?s?rrüfat? ixrac?na yenid?n baxmal?y?q. H?m yeni bazarlar axtarmal?y?q ki, bel? xo?ag?lm?z hallarla üz?m?y?k, h?m d? k?nd t?s?rrüfat? m?hsullar?n?n çe?idini art?rmal?y?q. ?n?n?vi bazarlar qalmaq ??rti il? biz yeni bazarlara ç?xmal?y?q. Hesab edir?m ki, azad olunmu? torpaqlarda k?nd t?s?rrüfat? xüsusil? ba?ç?l?q sah?sind? çox ciddi inki?af e?d? bil?r. Çünki meyv? m?hsullar? ist?nil?n bazarda q?bul olunur. Burada ?n?n?vi bazarlar?m?z?n iqlimini n?z?r? alsaq, ?lb?tt? ki, bizim meyv?mizl? heç bir ba?qa meyv? r?qab?t apara bilm?z.

T?r?v?z? g?ldikd?, indi istixanalar var. Düzdür, indi burada iqlim ??raiti d? var, bizim t?r?v?z t?bii ki, daha keyfiyy?tli v? daha ucuzdur. Ancaq, eyni zamanda, ?n?n?vi bazarlarda bizim t?r?v?zimizl? yerli m?hsul r?qab?t apara bil?r. Amma ba?ç?l?qda, meyv? istehsal?nda biziml? heç kim r?qab?t apara bilm?z.

Üzümçülüy?n böyük potensial? var. Sovet dövründ? böyük üzüm ba?lar? var idi. M?n? "Az?rkosmos"dan m?lumat verilib ki, c?mi 1200 hektar üzüm ba??ndan qanunsuz yollarla m?hsul götürülürdü. Amma böyük tax?l sah?l?ri var. T?qrib?n 100 min hektar v? ya 90 min hektar tax?lç?l?q üçün n?z?rd? tutulurdu. Bu, bizim üçün böyük imkanlar yarad?r. Siz d? bax?n, biz tax?lç?l?q üçün bu q?d?r hektar laz?md?r, yoxsa yox, b?lk? ba?qa sah?l?r? yön?ld?k. Amma onu da bildirm?liy?m ki, bu, Erm?nistanda böyük itkidir. Çünki Erm?nistanda, ümumiyy?tl?, tax?l alt?nda t?qrib?n 200 min hektar var idi, y?ni, azad edilmi? torpaqlarla bir yerd?. Erm?nistanda t?qrib?n 100 min v? o vaxt i??al edilmi? torpaqlarda da t?qrib?n 90 min. ?ndi onlar bundan m?hrum olublar. ?lb?tt? ki, onlar?n böyük probleml?ri, bizim iis? böyük üstünlüyümüz yaranacaq. Ona gör? bu amill?ri n?z?r? al?n. ?lb?tt? ki, azad edilmi? torpaqlara qay?dacaq insanlar üçün d? biz indi tövsiy?l?r haz?rlamal?y?q, m?sl?h?tl?r verm?liyik. ?lb?tt? ki, orada subsidiyala?ma ümumi sistem? integrasiya olunacaqd?r. Ancaq dövl?t, - h?l? ki, indi v?t?nda?lar oraya qay?tmay?b, - öz t?r?find?n bütün bu i?l?ri gör?n v? görm?lidir. Biz, co-cüml?d?n pay?zl?q v? yaz?kin mövsüml?rin? haz?rlamal?y?q. Bizim kifay?t q?d?r imkan?m?z var ki, azad edilmi? torpaqlardan bu ilin mövsümünd? bol m?hsul götür?k.

Azad edilmi? torpaqlarda, eyni zamanda, böyük enerji potensial? var. B?ri ba?dan dem?k ist?yir?m ki, m?n azad edilmi? ?razil?ri ya??l enerji zonas? kimi görm?k ist?rdim. Kifay?t q?d?r imkanlar var. Birincisi, Xudaf?rin v? Q?z qalası hidroqov?aqlar?nda, qurulacaq su elektrik stansiyalar? böyük enerji potensial?na malikdir. Bu stansiyalar i??

ba?layandan sonra biz? dü??n enerji gücl?ri t?qrib?n 100 meqavatdan çox olacaqdır. Eyni zamanda, K?lb?c?r v? Laç?n rayonlarında su elektrik stansiyalar?n?n yaradılması? m?si?i günd?likdir. M?nfur dü?m?n bu torpaqlardan ç?xanda bütün su elektrik stansiyalar?m?z?da m?hv edib. Erm?nil?r 13 su elektrik stansiyas?n?da??d?blar, m?hv edil ediblər. Görün?evli?ri yand?r?blar, me??li?ri q?r?blar, su elektrik stansiyalar?n?da??d?blar, özl?rini v?h?i kimi apar?blar. Eybi, yoxdur, biz o stansiyalar? yenid?n quraca??q. Ona gör??razil?rin b?rpa? proqram?nda bu m?si?i üçün v?sait ayrılmal?dır. Müt?x?ssisl?r yerind? baxmal?dır, t?klif?r verm?lidir. ?lb?tt? ki, bu stansiyalar?n?n vaxt?i?? dü??c?yi ard?c?ll?? mü?yy?n edilm?lidir. Çünki h?li? ki, orada ?hali yoxdur. Bu stansiyalar?n?i?? dü?m?si oraya ?ha?halinin qaytarılması? v?siqtisadi-s?naye f?aliyy?tinin b?rpa? il?uzla?mal?dır. Amma bu i?l?r mütl?q indid?n görülm?lidir. Bütün bu bölg? dünya üçün ya?? enerji zonası kimi bir nümun? olacaqdır. Biz dünyaya göst?r?c?yik ki, n?inki bu ?razil?ri b?rpa etdik, - m?n buna ?übh? etmir?m, - h?m d? dünyan?n ?n göz?lm?kanlar?ndan birin? çevirdik. Eyni zamanda, ?n müasir texnologiyalar t?tbiq edilm?lidir, iqtisadi c?h?td?n ?n s?rf?li texnologiyalar, elektrik enerjisin? q?na?t ed?n texnologiyalar v? ya?? enerji – su, kül?k, gün???. N?z?r? olsa ki, b?rpaolunan enerji növl?rin? çox böyük n?maraq var v? keç?ni il müzakir? olunan layih?l?r art?q realla??r 2240 meqavat gücünd? kül?k elektrik stansiyas?n?n tikintisin? start verilir, xarici investor bu stansiyan? öz pulu il? tik?c?k. Dig?r layih?200 meqavat gücünd? gün?? elektrik stansiyas?n?z?rd? tutulur. Bunlar? n?z?r? alaraq biz xarici investorlar? azad olunmu? torpaqlara c?lb etm?liyik. Çünki bu gün bu sah?y? investisiya qoymaq ist?y?n böyük transmilli ?irk?t?rin say? kifay?t q?d?r çoxdur. B?lk? 10-a yax?n yax?n ?irk?t m?araq göst?rir v? onlar üçün s?sas istiqam?t azad edilmi? torpaqlar olmal?dır. Biz öz enerji potensial?m?z? gücl?ndiririk. ?ndi gücü 300 meqavatdan çox olan Qobu elektrik stansiyas? da in?a edilir v? bu, bizim enerji potensial?m?z? gücl?ndir?c?k. Azad edilmi? torpaqlarda ?n müasir standartlara cavab ver?n enerji sistemi yaradılmal?dır. Göst?ri? verilib, art?q ?u?a ??h?rin? iki x?tt? ç?kilir, biri “Az?renerji”, dig?ri “Az?ri??q” t?r?find?n. ?lb?tt?, biz bunu operativ qaydada icra etm?liyik. Çünki haz?rda ?u?ada ancaq generatorlar i?l?yir. Amma azad edilmi? bütün torpaqlarda bizim enerji sistemimiz? integrasiya edilmi?, bir-biri il? ba?l? olan enerji sistemi yaradılmal?dır. Bu sah?d? h?m görülmü? i?l?r, h?m d? planlar haqq?nda m?lumat verm?k üçün söz energetika nazirin? verilir.

X X X

Energetika naziri P?rviz ?ahbazov ç?x?? ed?r?k dedi:

-T??kkür edir?m, möht?r?m c?nab Prezident.

44 günlük V?t?n müharib?sind? Sizin r?hb?rliyinizl? qazan?lan tarixi Q?l?b?d?n sonra dig?r sah?l?rd? oldu?u kimi, energetika sah?sinin qar??s?nda da mühüm v?zif?l?r mü?yy?nl??dirmisiniz. Bu v?zif?l?rin?n ba?l?cas? azad edilmi? torpaqlar?m?zda enerji infrastrukturunun qurulmas? v? regionun enerji potensial?ndan mümkün q?d?r s?m?r?li istifad?dir. H?min v?zif?l?rin icras? üçün, ilk növb?d?n enerji infrastrukturuna d?ymi? ziyan qiym?t?ndirilir. Art?q “Az?ri??q” Aç?q S?hmdar C?miyy?ti t?r?find?n ?traf rayonlarda z?d?l?nmis energetika obyektl?ri b?rpa edilib, Füzuli rayonunda, C?bray?l??h?rind? v? Hadrut q?s?b?sind? h?yati vacib obyektl?r, C?bray?l? rayonunda s?rh?d zastavalar? elektrik enerjisi il? t?min olunub. Bununla yana??, paylay?c? elektrik ??b?k?l?rinin yaradılması? ba?l? t?dbirl?r davamı etdirilir. “Az?renerji” ASC-nin t?dbirl?r plan?na s?sas?n may?ay?nad?k. Füzuli rayonundakı “?ükürb?yli” yarmstansiyas? yenid?n qurulacaqdır. Bu m?qs?dl? yüks?k g?rginlikli ?lav? x?tt? ç?kilir, h?mçinin yarmstansiyan?n gücü qald?r?l?r.

C?nab Prezident, ?u?a ??h?rin?, Siz qeyd etdiyiniz kimi, 75 kilometr m?saf?d? 110 kilovoltluq 2 dövr?li elektrik verili?i x?ttinin tikintisi h?yata keçirilir. Növb?ti m?rh?l?d? is? Füzuli, C?bray?l?, Z?ngilan, Qubadlı, Laç?n, ?u?a, A?dam v? v? K?lb?c?r rayonlarında, ümumilikd? 308 kilometr elektrik verili?i x?ttinin ç?kilm?si v? yeni yarmstansiyalar?n tikilm?si il? 110 kilovoltluq ??b?k?y yaradılacaqdır. Bu ?razil?rin t?bii qazla t?minat? il? ba?l? haz?rlanm?? proqramda SOCAR t?r?find?n müxt?lif diametrl?rd? 416 kilometr magistral qaz x?ttinin ç?kilm?si d? t?klif olunur.

Möht?r?m c?nab Prezident, Sizin tap??r??n?za ?sas?n ?n qabaqc?l beyn?lxalq t?crüb?n?z?r? al?nmaqla, Q?raba? regionunda b?rpaolunan enerji m?nb?l?rind?n istifad?n enerji s?m?r?liliyi, ekoloji t?miz texnologiyalar, o cüml? cüml?d?n n?qliyyat vasit?l?rinin t?tbiq v? dig?r m?si?l?l?ri ?hat?ed?c?k ya?? zona yaxud ya?? m?kan konsepsiyas?n?n haz?rlanmas?na ba?lan?l?b. Bu istiqam?td? Beyn?lxalq B?rpaolunan Enerji Agentliyi il? müzakir?l?r apar?lmaqdadır. ?lkin qiym?t?ndirm?l?r? gör?, bu ?razil?rd? 4000 meqavatdan çox Gün??, 500 meqavatad?k kül?k

enerjisi potensial? vardır. Kiçik su elektrik stansiyaların inventarla dər?lmas? i?in? ba?lanıl?b. ?lkin məlumatlara gör?, bu stansiyaların say? 30-a yaxındır, lakin ?ksəriyyəti yararsız hala salın?b. Üç stansiyada artıq bərpə edilrin? ba?lanıl?b. Ya?l enerji layih?lirin? xarici investorların cəlb edilməsi üzrində i? aparılır. Cənab Prezident, Siz qeyd etdiyiniz kimi, Cənabray?layonu ?razisindəki “Xudafarin” v? “Qız qalas” su elektrik stansiyalarının tikintisinin başa çatdırılmas? bu ?razilrin enerji təminatına öz töhfəsini verəcəkdir.

Energetika sahəsinin ötn ildəki fəaliyyəti ilə? ba?lı? da qəsa məlumat vermək istərdim. Cənab Prezident, giri? nitqinizdə? qeyd etdiyiniz kimi, OPEC+ məhdudiyətli?ri çərçivəsində? neft hasilatımız keçən il 8,2 faiz azal?b. Amma, eyni zamanda, qaz hasilatı artıb v? xüsusilə? qaz ixracı 16,9 faiz artaraq 13,8 milyard kubmetr tə?kil edib. Bu artımın ?sas səbəbi Cənub Qaz Dəhlizi olub. Siz qeyd etdiyiniz kimi, 2020-ci il dekabrın 31-də?n ilk dəfə? TAP vasitəsil? kəmmərsiya qazının Avropaya nəqlin? başlanıl?b. Bu, bir daha göstərdi ki, möhtərm cənab Prezident, Sizin irəli sürdüyünüz bütün tə?bbüslər ?zmlərə real?a çevrilib. Hazırda, yəni, bu gün üçün ?taliyaya gündəlik 10,5 milyon kubmetr, Yunan?stana 2 milyon kubmetr, Bolqar?stana is? 1 milyon kubmetr qaz ixrac edilməkdədir.

Hesabat dövründə elektrik enerjisinin ixracı 51,15 milyard kilovat-saat olub. Elektrik enerjisi generasiya gücünün yaradılması v? bərpası sahəsində i? davam edib. Belə ki, müvafiq proqramlar çərçivəsində, ümumilikdə 131300 meqavət güc bərpə olunub, 385 meqavətlik “Qobu” elektrik stansiyasının v? yarımtansiyasının tikintisi davam etdirilir. Yeni SCADA sistemi də qurulmaqdadır. Xarici investisiyaların cəlbilisi istehsal gücü 550 meqavata qədər olan yeni istilik elektrik stansiyalarının tikintisi üzrə müvafiq i?lir görülür.

Qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi çərçivəsində dörd yeni qanun layihəsi hazırlan?b. Energetika sektorunun uzunmüddətli inkişaf strategiyasının layihəsi üzrində i? aparılır. Cənab Prezident, elektrik enerjisinin qoyulu? gücündə bərpə olunan enerjinin payının 30 faizə çatdırılmas? ilə? ba?lı? Sizin irəli sürdüyünüz vəzifənin icrasını qəsdilə qeyd etdiyiniz kimi, Səudiyyə Ərəbistanının “ACWA Power” şirkəti ilə 240 meqavət külək elektrik stansiyasının tikintisi üzrə müqavilə?r artıq imzalan?b. Xarici sərmayə? ?saslanan bu layihə?ldə 200 milyon kubmetr qaza qənaət olunması təmin edəcəkdir. Növbəti layihə, “Günəş” layihəsi Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin “Masdar” şirkəti ilə birlikdə bu il mart ayının 1-də?k yekunlaşdırılma?dər v? bu istiqamətdə i?lir aparılır.

Diqqətinizə görə tə?kkür edirəm.

XXX

Dövlətimizin başçısı mü?avir?y? yekun vurdu.

Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi

- Bizim 2021-ci ildə i?lirrimiz çoxdur, həm də?nən?vi i?lir nəhənglər ki, dövlət investisiya proqramında təsbit olunub, eyni zamanda, azad edilmə? ?razilrdə görüləcəki i?lir, məni ?sasən bu haqda sözümlü demək istərdim. Çünki bizim nə?n?vi infrastruktur layihə?lirrimiz demək olar ki, başa çatmaq üzrədir. ?gər azad edilmə? torpaqlar? istisna etsək, indi indi qazlaşdırma s?viyyəsi 96 faizə çatdırıl?b. Elektrik enerjisi ilə? heç bir problem yoxdur, ?ksin?, məni Davos Forumunun hesabatın? Azərbaycan xalqının diqqətinə çatdırırdım, biz burada ikinci yerdəyik. Avtomobil yollarının böyük hissəsi artıq inşa edilib, qalan layihələr də? plan üzrə? gedir. Dəmir yolları xətli?ri v? digər infrastruktur layihə?lir, o cümlə?də?n suvarma ilə? ba?lı? layihə?lir plan üzrə? gedir v? demək olar ki, başa çatmaq üzrədir. Ona görə? bizim ?sas diqqətimiz azad edilmə? torpaqlara olmalıdır v? bu sahədə? ilkin infrastruktur layihə?lirinin icrasına artıq başlan?d?r. Birinci layihə? ?u?ə ?h?rin? yol layihəsidir. Çünki ?u?ə ?h?rin? ?nən?vi yollar hazırda bizim üçün o qədər də? məqbul deyil. Düzdür, biz bu yollardan istifadə? edirik. Ancaq biz bu yollardan Rusiyanın sülhməramlı? qüvvələrinin mü?ayitilisi istifadə? edirik - h?m Laçın d?hlizində, h?m də? Qərmdə? Bazar ?razisində. Gələcəkdə? ?lbt? ki, biz bu yollardan da sərbəst ?kildə? istifadə? edəcəyik, o cümlə?də?n A?dam-Xankəndi-?u?ə yolundan da istifadə? edəcəyik. Noyabrın 10-da imzalanmış Bəyanatda göstərilir ki, bütün kommunikasiyalar açılacaq v? beləliklə?n mü?yyə?n müddətdə?n sonra bu

yollardan getmək də problemlə olmayacaq. Ancaq bu gün uşaqların getmək üçün yeni yol çəkilişi mütləq lazımdır və biz bu sahədə işləri artıq start verməmişik. O çox çətin layihədir, relyef də çox çətin vaxtdır və xüsusilə indi hava şəraiti də imkan vermir. Ancaq həmdəyli-Alxanlı-Füzuli-Şuşa yolu inşa olunur və hesab edirik ki, nəzərdə tutulmuş qrafikdən daha tez bir zamanda inşa ediləcək.

Digər vacib layihə də artıq start verilib. Bu, Toğanlı - Kəlbəcər yoludur, bu da çox çətin relyefdən keçən bir yoldur. Bəzi yerlərdə yüksəklik 3500 metr olduquna görə qış aylarında bu yoldan istifadə etmək çox çətin vaxtdır. Ona görə tütünelin tikintisi nəzərdə tutulur, müvafiq göstərişlər verilib və bu layihə də indi icra edilir. Eyni zamanda, göstəriş verilib ki, Horadizdən Zəngilana, oradan Qubadlıya və oradan da Laçın rayonuna qədər yol çəkilsin və hazırlıq işləri gedir. Onu da əlavə etməliyik ki, Toğanlıdan Kəlbəcərə çəkiləcək yol Laçın rayonuna da davam etdiriləcək. Beləliklə biz ikibizlikdə işləyirik, həm Zəngilandan, həm Kəlbəcərdən Laçın və Kəlbəcər rayonlarına yol-nəqliyyat infrastrukturunu yaradacağıq. Eyni zamanda, həm də göstərişlərlə Laçın və ya Kəlbəcər rayonlarında yeni beynəlxalq hava limanları tikilməsi üçün yer axtarıları. Düzdür, orada relyef çox çətin vaxtdır demək olar ki, ərazilərin mütləq 70%-i rişli dağlıq ərazilərdir. Orada düz yer tapmaq çətin vaxtdır, amma indi araşdırmalar gedir, ümid edirik ki, yaxın gələcəkdə mülkiyyətə veriləcək. Beləliklə, ya Laçın, ya da Kəlbəcər rayonunda yeni beynəlxalq hava limanı tikiləcək. Füzuli şəhərində isə beynəlxalq hava limanının tikintisinə artıq az vaxt qalır. Göstəriş verilib, yaxın gələcəkdə artıq inşa ediləcək və bu il Füzuli şəhərində, - şəhərdən indiki şəhərə qalmayacaq, - yaxud da ki, coşqun ərazilərdə beynəlxalq aeroport fəaliyyətə başlayacaq. Bu, həm Qarabağ bölgəsinin inkişafı üçün lazımdır, çünki bütün növ təyyarələrin en-çəkilməsi üçün Füzulidə, həm Kəlbəcər-Laçın zonasında eyni zamanda, Şuşaya gələn istiqamət xarici qonaqlar rahat Füzuliyə enib, oradan avtomobillə Şuşaya gedəcəklər. Aeroportun tikintisi ilə paralel olaraq artıq Füzuli şəhərində beynəlxalq uçuşları təşkil etmək üçün ilkin araşdırmalar aparılmalıdır. Beynəlxalq aeroport beynəlxalq uçuşları təşkil etməlidir. İlk növbədə, bizim aviaşirkətimiz "AZAL" bu məsələ ilə bağlı ciddi işləyən ki, aeroport açıldıqdan sonra dərhal bizim qonşu ölkələrin bəzilərini hava nəqliyyatı təmin edilsin.

Hesab edirik ki, iki beynəlxalq aeroport Qarabağ zonasında bərpə etmək, yüklərin daşınması, turizmin inkişafı üçün bizə kömək göstərəcək. Eyni zamanda, insanlar oraya qayıdandan sonra onların rahatlığı üçün də bunun böyük əhəmiyyəti olacaqdır.

Elektrik enerjisi ilə bağlı planlar təsdiq olunub. Bir daha demək istəyirəm, - indi nazir də məlumat verib, - həm də, həm bərpa olunan enerji növünü orada geniş vüsət alacaq və enerji sistemi bizim ümumi enerji sistemimizə tam inteqrasiya ediləcəkdir.

Dəmir yolları ilə bağlı göstəriş verildi, hazırlıq işləri gedir. Horadiz-Füzuli və ondan sonra Füzuli-Şuşa dəmir yolunun tikintisi də nəzərdə tutulur. Gələcək bunun icra edilməsi təsdiq edilsin. Şuşaya vətəndaşlar qayıdandan sonra, əlbəttə ki, bu yol istismara verilməlidir. Amma hər halda indi layihələndirmə işləri gedir, maliyyə vəsaiti də ayrılmalıdır. Şuşaya rahat gedişliyi təmin etmək üçün mütləq dəmir yolu da çəkiləcəkdir. Bu il bu layihəyə start verilməlidir.

Eyni zamanda, Horadiz-Ağbənd dəmir yolu da, - Ağbənd Zəngilan rayonunda Ermənistan sərhədinə yaxın olan qəsəbədir, - yenidən tikiləcək. Çünki mənfur düşmənin bu yolu daşdırdı və tamamilə səradan çəxərək Naxçıvan dhlizini açmaq üçün bu yol xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Hazırda Naxçıvan dhlizinin açılması üçün konkret işlər gedir. Mənbə hadisələri qabaqlamaq istəmirəm, amma bu dhlizin açılması noyabrın 10-da imzalanmış Bəyanatda öz əksini tapıb. Ona görə bu, mütləq açılacaq və bölgəyə yeni imkanlar gətirəcək. Bu yoldan həm Azərbaycan, həm Türkiyə, həm Rusiya, həm Ermənistan, həm də İran istifadə edəcək. Bu yol gələcəkdə çox təfəvvümlü və kəndli üçün xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Biz öz ərazimizdə Horadiz-Ağbənd dəmir yolunun tikintisinə başlayacağıq. Bununla paralel olaraq, Naxçıvan Muxtar Respublikasında dəmir yolunun bərpası və müasirləşdirilməsi istiqamətində işlər aparılacaq. Nəzərə alsaq ki, Ermənistan dəmir yolları Rusiya dəmir yollarının mülkiyyətindədir, bizim təfəvvüqabilimiz, əlbəttə, Rusiyadır. Çünki Ermənistan dövlətinin Mehri dəmir yolu layihəsinə heç bir aidiyyət yoxdur. Biz bu məsələni Rusiya ilə müzakirə edirik. Çünki Rusiya dəmir yolları Ermənistan dəmir yollarının sahibidir. İkinci müzakirələr müsbətdir. Hələlik bu qədər. Gələcək hadisələr haqqında məlumat verilməlidir.

Azad edilmiş torpaqlarda kənd təsərrüfatının məhsuldarlığını artırmaq üçün suvarma işləri sürətlə getməlidir. Bu barədə artıq danışıqların müasir suvarma sistemləri təşkil edilməlidir. Nəzərə alsaq ki, su mənbələri də kifayət qədər çoxdur.

Enerji təchizatı ilə bağlı artıq burada məruzə edildi, bütün göstərişlər verildi. Qarabağ bölgəsi ya enerji zonası kimi dünya üçün bir nümunə olacaq.

Sərhədlərin qurulması istiqamətində xitə xitə işlər aparılmalıdır. Çünki bizim Ermənistanla 100

1 kilometrlik sərhdimiz yaranıb. Yəni, artıq bu sərhd bizim nəzarətimizə keçib. Orada bütün sərhd infrastrukturunu tərtib edilmişdir. Dövlət Sərhəd Xidmətinin müvafiq göstərişləri verilib. Hazırda Dövlət Sərhəd Xidməti Zəngilan-Qubadlı sərhdinin mühafizəsi ilə məşğuludur. İkinci olaraq Laçın istiqamətində Müdafiə Nazirliyinin qoşunları xidmət göstərirlər. Gələcəkdə bu məsələyə də baxılacaq. Hər halda sərhdin mühafizəsi xüsusi həmiyyət tələb edir. Çünki Ermənistanda rəvan istiqvələri var və biz onları bəyanatların diqqətsiz qoya bilmərik. Amma hər kəs bilməlidir ki, qoşunumuzun sərhdimiz pozularsa, onu pozan cəzalandırılacaq və belə təxribatlar bu qüvvələrə çox baha başa gələcək.

Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikası İslam Respublikası ilə öz sərhdini tamamilə bərpə edib. 132 kilometr uzunluğunda olan yeni sərhd yaranıb. Mən Xudafərin körpüsünü gedərkən bildirmədim ki, bu sərhd dostluq sərhdidir. Həqiqətən belədir. Amma sərhd sərhdədir və sərhd infrastrukturunu mütləq yaradılmalıdır. Bu məsələlər üçün də vəsait ayrılmalıdır.

Əhərsalma qaydaları tətbiq edilməsi ilə bağlı artıq bütün göstərişlər verildi. Azad edilməyənrazilər biz bundan sonra da xarici nümayəndələri, jurnalistləri, diplomatik korpus nümayəndələrini Azərbaycan sərhdində nümayəndə heyətlərini dəvət etməliyik. Misal üçün bu ay ICESCO-nun nümayəndə heyətinin səfəri gözlənilir. Yaxın olurlar ki, nümayəndə heyətinin bəzi üzvləri azad edilməyənrazilərə getsinlər, ermənilərin, Ermənistan rəhbərliyinin daşdım məscidlərində bəzi çəksinlər, məscidlərin qalıqlarına da baxsınlar və bütün dünya müsəlmanlarına bu barədə daha dolğun məlumat versinlər. Nəinki dünya müsəlmanlarına, bütün dünyaya ki, bizim tarixi, dini abidələrimiz dümənlərini necə daşdıq.

İbət ki, Qarabağ bölgəsinin çox zəngin turizm potensialı vardır. Ona görə indidən turizm marşrutları iynib hazırlanmalıdır ki, artıq həyat bu bölgəyə qayıdandan sonra vaxt itirmədən turizm sektoru da inkişaf etsin. İndidən beynəlxalq turizm sərhdində pandemiya sonrası sərhd bərpə ediləcəkdir. Qarabağ bölgəsinin turizm potensialı, turizm marşrutları, tarixi abidələri göstərilməlidir ki, biz bu bölgəni doşrudan da dünya üçün çox cəlbedici bölgə kimi təqdim edə bilərik. Nəzərə alsaq ki, Qarabağ bölgəsinin çox zəngin, füsunkar, təkrar olunmaz təbiəti və tarixi abidələri var, mənim, Azərbaycan əsas turizm zonasının birini çevriləcəkdir.

Bir sözlə, bizim planlarımız böyükdür. Müharibə cəmi iki aya yaxındır ki, başa çatıb. Amma görün, nə qədər böyük işlər görülüb. Bərpə işləri artıq başlanıb və bu, onu göstərir ki, bizim sözümlərimiz arasındakı bu dəfə də heç bir fərq yoxdur. Biz demədik ki, torpaqların əldən azad olunandan sonra bu torpaqlar tezliklə bərpə ediləcəkdir. Mən Mənbə yaxınlarında demədim ki, biz Qarabağ bölgəsində cənnəti yaradaçaq və sözümü durduram. Bizim hamımızdan əslidən ki, bu sözləri yerinə yetirəsiniz.

Ona görə 2021-ci il bu baxımdan çox iyləndirilməlidir. Məhz 2021-ci ildə Azərbaycan xalqı və bütün dünya görəcək ki, bizim niyyətimiz həyatda öz əksini tapır, bizim planlarımız həyatda gerçəkləşir.

İl başlayıb, bizim hamımız uurlar. Azərbaycan xalqına cəmiyyətin xoşbəxtlik arzularını ram. Keçmiş köçkünlər tezliklə öz doğma torpaqlarına qayıtmağı arzulayram. Hər halda Azərbaycan dövlətini ləndən gələni edəcəkdir ki, bu gün daha da yaxınlaşsın. Vahid Azərbaycan dövlətini bundan sonra uurla, inamla inkişaf edəcəkdir. Sa olun.